Centrul Judeţean
pentru Conservarea și Promovarea Culturii Tradiţionale Dolj

AMELIA LOREDANA ETEGAN

NICOLAE DUMITRU

IOANA RADU
în memoria Craiovei

EDITURA Revers

Centrul Județean pentru Conservarea și Promovarea Culturii Tradiționale Dolj

Centrul Judeţean
pentru Conservarea și Promovarea Culturii Tradiţionale Dolj

Amelia Loredana ETEGAN **Nicolae DUMITRU**

IOANA RADU
în memoria Craiovei

EDITURA Revers
Craiova, 2022

Carte realizată de CENTRUL JUDEŢEAN PENTRU CONSERVAREA ŞI PROMOVAREA CULTURII TRADIŢIONALE DOLJ, cu sprijinul CONSILIULUI JUDEŢEAN DOLJ

Transcriere texte: Laura Cristina Pumnea
Corectură: Nicolae Dumitru

Ediție revăzută și adăugită

Descrierea CIP a Bibliotecii Naţionale a României
ETEGAN, AMELIA LOREDANA
Ioana Radu în memoria Craiovei / Amelia-Loredana Etegan, Nicolae Dumitru. - Craiova : Revers, 2022
ISBN: 978-606-41-2195-0

I. Dumitru, Nicolae

Cuprins

Ioana Radu în memoria Craiovei *(Organizatorii)* 4
Festivalul Naţional „IOANA RADU“ *(Organizatorii)* 5
Momentul – IOANA RADU – la 16 ani de la debut *(Amelia Loredana ETEGAN)* 6
Ioana Radu, doamna romanţei româneşti *(Gabriel BRATU)* 7
Aşa am cunoscut-o pe Ioana Radu *(Nicu CREŢU)* 10
Aş fi dorit s-o cunosc îndeaproape *(Elise STAN)* 12
Fascinaţi de prezenţa ei la înregistrări *(Roxana Daniela GIBESCU)* 14
A fost prea târziu pentru mine *(Violeta IANCULESCU)* 15
Să ridicăm socluri pentru statuile noastre dragi! *(George OBROCEA)* 18
Modelul meu: IOANA RADU *(Ion AMITITELOAIE)* 20
„Ţăţica“ *(Ioana CRISTEA)* 24
Marlene Dietrich a românilor *(Nataşa RAAB)* 28
Scrisoare către Ioana Radu *(Nicolae DUMITRU)* 29
Biologia şi romanţa *(Marian NIŢĂ)* 30
Festivalul Naţional „IOANA RADU“ – Istoric 33

IOANA RADU în memoria Craiovei

La ceas de toamnă târzie ne întâlnim cu oameni dragi, cu aceia care au iubit romanţa, într-o sinonimie cu IOANA RADU.

Ediţia din acest an se doreşte o restituire, în memoria celei care a pus inegalabil pe note sentimentul iubirii, pentru concetăţeana noastră, concitadina noastră… IOANA RADU.

A iubit folclorul, dar a cântat romanţă ca nimeni altul, iar festivalul care-i poartă numele este doar un modest semn de recunoaştere a valorii şi a faptului că înfrumuseţează şi însenineză, şi astăzi, cu cântecele ei, sufletele noastre.

Vorbim aşadar despre perenitate, fineţe artistică, trăinicia emoţiilor transmise, rolul inegalabil pe care l-a avut IOANA RADU în perpetuarea unei lirici muzicale, specifice nouă, românilor, şi atât de apropiată de DOINA noastră.

În acest an, 2014, organizatorii evenimentului, Consiliul Judeţean Dolj şi Centrul Judeţean pentru Conservarea şi Promovarea Culturii Tradiţionale Dolj au dorit o altfel de ediţie, o ediţie care să povestească despre IOANA RADU şi despre tot ceea ce a însemnat ea pentru Craiova, pentru lirica românească, pentru aceia care îi cântă cântecele sau îi păstrează neatinsă memoria.

Organizatorii,
în anul 2014

FESTIVALUL NAŢIONAL „IOANA RADU“

„Cu ce au greşit marii noştri artişti care şi-au dăruit întreaga lor fiinţă neamului acesta pe care l-au iubit cu generozitate? Plonjarea lor în uitare a avut loc graţie unei politici culturale inabile, neinspirate. Aceşti monştri sacri nu pot rămâne pe veci în dicţionarul eternităţilor locale la care i-am condamnat noi. Ei merită pe deplin universalitatea. Trebuie să ne preocupăm, deci, a construi socluri, făcute din cea mai bună marmură, pentru statuile noastre dragi…“

George OBROCEA,
directorul Festivalului Naţional „IOANA RADU“, ediţia I, 1998

Aceste preocupări au mobilizat Centrul Creaţiei Populare Dolj (actualmente Centrul Judeţean pentru Conservarea şi Promovarea Culturii Tradiţionale Dolj) în organizarea Festivalului Naţional „Ioana Radu“ în anul 1998, ca un omagiu adus **„Doamnei romanţei româneşti“**, fiică a Craiovei, urbe pe care a iubit-o şi a dus-o în suflet peste tot pe unde au purtat-o paşii.

Şi, aşa cum Ioana Radu a dorit, prima ediţie a Festivalului care-i poartă numele s-a desfăşurat la Restaurantul „MINERVA“ din Craiova, în toamna anului 1998, locul de debut al carierei inegalabilei interprete.

*Ioana Radu, pe numele adevărat Eugenia Braia, s-a născut la 17 februarie 1917.

*În casa părintească din strada Sineasca (azi George Enescu, nr. 64), unde, prin eforturile Centrului Creaţiei Populare Dolj a fost dezvelită o placă comemorativă, care însă avea să dispară de pe peretele casei prin … grija celor care au cumpărat-o ulterior, aici tânăra Jana asculta cu pasiune la gramofon arii cu Leonard, dar şi cântece lăutăreşti în cârciuma tatălui său, botezată *„La ieftinirea traiului“*.

*Profesoara Elena Simionescu de la Liceul „Elena Cuza“ îi încurajează debutul muzical.

*Afirmarea artistică o cunoaşte pe scena restaurantului „Minerva“, unde a vibrat, la bucurie şi tristeţe alături de sufletele oltenilor.

*După apariţii pasagere prin cârciumioare din Calafat, Corabia, Drăgăşani, în anul 1936 pleacă la Bucureşti.

*În acelaşi an câştigă concursul de solist la Radiodifuziune.

*Face primele înregistrări radio cu muzică populară.

*Urmează perioada marii consacrări: contracte, turnee, înregistrări Electrecord.

*Pentru munca de o viaţă, pusă în slujba cântecului adevărat, Ioana Radu primeşte titlul de „Artist al poporului“.

*Se stinge la 18 septembrie 1990, lăsându-ne cântecele ei să ne fie statornică amintire şi preţuire.

Organizatorii

Amelia Loredana ETEGAN

Momentul „IOANA RADU“ la 16 ani de la debut

Am apreciat întotdeauna că proiectele artistice sau culturale mari ar trebui să aibă ca punct de plecare personalităţi marcante, oameni care au înfrumuseţat locurile unde au trăit sau le-au îmbogăţit, fenomene sau expresii artistice care au conturat momente importante în evoluţia unei societăţi sau unei grupări umane.

Astăzi, mai mult ca oricând, din dorinţa de a epata sau de a face evenimente cu baze mai puţin solide dar perfect comerciale, mulţi preferă evenimentul inventat şi proiectul lipsit de tematică. Sunt convinsă că acesta este de fapt un fenomen apărut ca urmare a lipsei de subiecte, a sărăciei de valori artistice sau culturale.

Privind din această perspectivă, noi, craiovenii, trebuie să ne mândrim cu multitudinea de personalităţi culturale şi artistice care au colorat trecerea timpului în Bănie. Înscriindu-se în galeria marilor valori, **IOANA RADU** este una dintre acestea, este cea care a fost reţinută şi acceptată de oamenii vremii dar şi de cei de astăzi ca fiind cel mai valoros interpret de romanţă, un gen apropiat doinei tradiţionale dar şi foarte dificil de exprimat, puţini artişti având curajul să se apropie de un astfel de repertoriu. Privilegiul de a avea un astfel de artist s-a materializat în 1998 când instituţia Centrului Judeţean pentru Conservarea şi Promovarea Culturii Tradiţionale Dolj, cel care pune în practică şi astăzi proiectul, a iniţiat Festivalul Naţional „Ioana Radu“, un festival care avea să etaleze publicului iubitor al. genului, artişti consacraţi în slujba romanţei şi Marii Doamne IOANA RADU, din doi în doi ani, alternativ cu Festivalul Naţional „Maria Tănase“.

Ajuns astăzi, la doar cea de a VI-a ediţie parcursul proiectului vorbeşte despre inconsecvenţă dar şi despre consecvenţă: inconsecvenţă în menţinerea periodicităţii realizării proiectului, consecvenţă în ceea ce priveşte dorinţa de realizare a proiectului din partea echipei de organizare şi colaboratorilor tradiţionali.

Sper că această a VI-a ediţie va fi o modalitate de a ne manifesta recunoştinţa faţă de marea artistă, faţă de cei care au iubit-o şi i-au iubit arta. Nu pot decât să le mulţumesc tuturor acelora care au crezut în acest proiect şi care au înţeles că modalitatea noastră de a ne identifica sau de fi recunoscuţi de mediile internaţionale este prin valorile noastre umane, culturale şi artistice.

Prof. Amelia Loredana ETEGAN, manager C.J.C.P.C.T. Dolj,
directorul Festivalului Naţional „IOANA RADU“

IOANA RADU
doamna romanţei româneşti

Gabriel BRATU

În primul rând să spunem că românul s-a născut cu romanţa. Fie că e vorba de-o bucurie, fie că e vorba de-o tristeţe romanţa îi merge la suflet oricui, iar doamna Ioana Radu, **doamna romanţei româneşti** aşa cum a fost numită, a reuşit să cânte romanţa ca nimeni altul.

Mi-aduc aminte, era prin 1957 sau '58, lucram la Casa Regională a Creaţiei Populare Oltenia pe vremea aceea, şi-am fost chemat de director să-mi spună: *„ - Bă, a căzut ghinionul pe tine, fiind necăsătorit, să însoţeşti o trupă de la Bucureşti prin regiune…“*, era regiunea Oltenia pe vremea aceea, *„prin regiune pentru nişte spectacole. Să ştii că durează cam mult, poate chiar o lună de zile!...“*

Ei bine, a durat mai mult de o lună de zile şi vă spun acuma: mie mi-a părut rău că n-a durat un an! Pentru că, atunci când a venit autobuzul cu trupa de la Bucureşti, şi au început să coboare artiştii, pur şi simplu, mi s-au înmuiat genunchii. Toată floarea muzicii populare româneşti era acolo. Primul care a coborât a fost Ionel Budişteanu, dirijorul, şi apoi au început să curgă: Maria Tănase, Ioana Radu, Maria Lătăreţu, Rodica Bujor, Ion Luican, Dan Moisescu, Petre Gusti…; pe urmă au început să curgă meseriaşii, adică lăutarii de meserie cum se spunea: fraţii Predescu, violonişti de mare clasă; Marcel Budală, mare acordeonist; după el Fărâmiţă Lambru, alt mare acordeonist; Toni Iordache, unul dintre cei mai mari ţambalagii pe care i-a avut România; Fănică Luca, naist renumit la vremea aceea şi lista e mare. Vă spun, când i-am văzut n-am mai fost în stare să scot o vorbă.

Ei bine, mai mult de-o lună, de-o lună şi jumătate am cutreierat toată regiunea Oltenia cu această trupă, să-i spun şi eu cum îi spunea directorul, spectacole au fost în fiecare centru de raion, erau raioane la vremea aceea, şi în comunele mai mari ale regiunii noastre, ale Olteniei. Aşa am reuşit să cunosc oamenii aceştia de care m-am ataşat, pe care, şi acum când nu mai sunt, îi iubesc cu aceeaşi pasiune, dar, cel mai mult dintre toţi, m-am apropiat, să zic aşa, de coana Ioana, cum îi spunea lu' Ioana Radu, şi de doamna Maria, Maria Tănase.

Jana era Jeni Braia. Eugenia Braia o chema de fapt pe numele de botez. Jeni era în familie şi… amicii îi mai spuneau aşa. Ioana Radu a devenit Ioana Radu după ce s-a măritat cu Romeo Rădescu, care era aranjor muzical la Teatrul National din Craiova. Era profesor de muzică dânsul. Şi Ioana Radu, ca să nu i se spună Ioana

Rădescu, a zis Ioana Radu ca să fie un nume mai de scenă, mai atractiv, mai de rezonanţă.

Fiind craiovean, domnia sa fiind tot craioveancă, mereu mă întreba. *„ – Da' ce mai e prin Sineasca mea?"*. A copilărit în mahalaua Sineasca. Şi totdeauna spunea că adevăratul Conservator, adevărata Academie de Muzică pe care a absolvit-o este Sineasca, pentru că lăutarii de acolo au învăţat-o să cânte.

Tremura pur şi simplu când intra pe scenă! Însă ieşea de pe scenă cu o bucurie imensă, era transpirată toată şi îi străluceau ochii ca două faruri, de bucurie. Normal, totdeauna sala era în picioare, se aplauda în delir, pentru că plăcea indiferent de vârsta celor din sală. Să ştiţi că n-a ţinut cont că e un cămin cultural de sat pe nu ştiu unde, cu 100 de oameni în sală sau că este în sala, să zicem, a Teatrului Naţional din Craiova unde erau aproape 1000 de oameni. N-a ţinut cont. A cântat cu aceeaşi pasiune, cu aceeaşi dragoste pentru absolut toată lumea. Adică, încă o dată spun, n-a făcut rabat niciodată la ceea ce a făcut.

A fost un pic mai rece, în relaţia cu sora ei, pentru că Mia Braia avea deja o facultate, deja era cunoscută ca o bună cântăreaţă de muzică uşoară la vremea aceea. Faptul că era căsătorită cu un ofiţer, era, mă rog, o oarece distanţă între dânsele, dar niciodată, cum de altfel n-am auzit vreodată pe coana Ioana bârfind pe cineva, vorbind de rău pe cineva, chiar dacă acel cineva îi făcuse rău, chiar dacă acel cineva o jignise, niciodată n-a blamat, niciodată n-a… înjurat, să zic aşa, cu toate că înjura de ziceai mamă-mamă!

A cântat o bună bucată de vreme la restaurantul „Minerva" din Craiova; bine, Minerva era cu totul altceva la vremea aceea. În primul rând că sala era întotdeauna arhiplină şi orchestrele care se perindau pe la Minerva erau orchestre de clasă, adică nu cântau, nu ştiu, nu cântau doi lăutari de doi bani.

Începuturile Ioanei Radu au fost timide, ca orice fel de început, dar cu timpul muzica ei a prins şi a început să se dubleze lumea care venea la „Minerva" datorită acestei tinere cântăreţe, de care fusese fascinată. Le plăcea tuturor să o asculte.

A urmat măritişul şi plecarea din Craiova; a mers prin mai multe părţi, inclusiv la Corabia, la Calafat, până a ajuns la Bucureşti. Ei, aici, să zic aşa, Ioana Radu a explodat, în sensul că a pus Radioul mâna pe domnia sa şi după aceea a fost angajată la un teatru. Au început turneele. Deja devenise, cum să spun eu, foarte repede cunoscută în ţară şi iubită. În momentul în care eu am cunoscut-o, deja îi ştiam toate melodiile pentru că aveam câteva plăci de patefon cu muzica domniei sale. Ce voiam să remarc la dânsa: nu a făcut niciodată rabat, niciodată n-a admis să cânte orice fel de cântece, orice fel de făcătură, de care, iertaţi-mă, suntem inundaţi acum. A cântat numai ce i-a plăcut dânsei în primul rând.

După accidentul pe care l-a avut m-am dus la spital cu un buchet de trandafiri şi am găsit-o brodând. Foarte puţini sunt aceia care ştiu că broda mai bine decât cânta. De altfel şi spunea că, dacă se făcea brodăreasă, era de două ori mai cunoscută decât acuma cu cântecul. Când m-a văzut, cică: *„- Aoleo, Bratule! Ai dat o poală de bani pe ăştia! Mă, ce frumoşi sunt! Trebuia să aduci nişte flori de câmp că şi alea sunt frumoase şi miros bine!"* Am ţinut minte şi a doua oară când m-am dus era acasă, de data asta, în baston. Cu asta m-a întâmpinat: *„– Trăişi să mă vezi beteagă, Bratule!"*

I-am dat buchetul, un buchet enorm de flori de câmp, aşa cum a dorit. A încântat-o şi parcă să zic eu că am văzut un strop de mărgăritar în colţ de geană, cum se spune.

În casa ei cântau toţi! Cântau şi ceilalţi fraţi, să ştiţi! Ea cânta cel mai prost dintre ei şi de asta o cam îndepărtau. Abia ajunsă la şcoală, a făcut la Liceul „Elena Cuza" din Craiova, hai să spunem, a fost descoperită de învăţătoarea ei şi nu era serbare fără ca Jeni Braia să nu cânte. Însă debutul l-a avut, de fapt, la „Minerva".

Fac o paranteză. Eram în 1973 la ediţia a treia a Festivalului „Maria Tănase"; preşedintele juriului era compozitorul Dumitru D. Botez; atunci la masa festivă, să zic aşa, de încheiere a festivalului, m-a chemat coana Ioana, - iar fac o paranteză să spun că toată perioada asta cât ne-am vorbit, niciodată nu mi-a spus pe numele mic, totdeauna pentru domnia sa am fost: *„–Bă, Bratule!"*, m-a chemat la masă şi mi-a spus: *„–Bă, Bratule, când o să mor şi dacă o să îmi faceţi festival şi mie, la „Minerva" să mi-l faceţi, că eu acolo m-am născut!"*

Ei bine, mă pot lăuda că i-am îndeplinit dorinţa: în primul rând că am făcut Festivalul „Ioana Radu" şi prima ediţie care a avut loc a fost la „Minerva". Nu mai spun ce lume a fost în sală, în frunte cu primarul de atunci, Vasile Bulucea, şi cu altfel de oameni, de lume bună să zic aşa, care a venit îmbrăcată ca pentru sărbătoare. Era orchestra condusă de Bebe (Paraschiv) Oprea, îmbrăcaţi toţi în negru, cu papion. Deci, era o chestie, cum să spun eu!... Nu se întâmplă la astfel de evenimente de muzică populară, chiar dacă era romanţă, să vină îmbrăcaţi astfel la concert, iar cei care au fost invitaţi, a..., nu mai spun că spectacolul a fost prezentat de Ilinca Tomoroveanu şi Traian Stănescu, renumiţi actori de la Bucureşti. A venit Daniela Vlădescu, cântăreaţa de operă. A venit Corina Chiriac şi a cântat. A venit Nicolae Niţescu, unul dintre cei mai mari cântăreţi de muzică uşoară pe care i-a dat ţara noastră. A venit Ion Amititeloaie, care a fost în preajma Ioanei Radu o bună bucată de vreme. A fost un regal, vă spun! S-a aplaudat în picioare la fiecare melodie, pentru că melodiile însele erau de o înaltă ţinută . Poate, acolo sus unde este, a văzut şi, eu cred că, o fi zis: *„–Bă, Bratule, mulţumesc!"*.

La casa Ioanei Radu noi am pus, cu ani în urmă, o placă memorială, placă la dezvelirea căreia a fost preşedintele Consiliului Judeţean Dolj, Toma Rădulescu la vremea aceea, a fost Florentina Satmari de la Bucureşti, a fost Elise Stan, au fost câţiva interpreţi care veniseră pentru Festivalul „Ioana Radu", adică a fost ceva lume la dezvelirea plăcii şi ne mândream cu treaba asta, că, în sfârşit află lumea unde a trăit şi unde a învăţat să cânte Ioana Radu. Ei bine, placa nu mai este!... Nu ştiu cine, nu ştiu de ce au dat-o jos!...

De Craiova vorbea cu o dragoste deosebită. Craiova pentru dânsa a însemnat extraordinar de mult, mai ales cartierul „Sineasca". De câte ori, vă repet, venea, întreba: *„–Ce mai e prin Sineasca noastră?"*.

Eram odată în parc la „Ciobănaşul", cred că aşa îi spune acuma restaurantului, peste lac de „Debarcader", când într-o noapte a ţinut morţiş să mănânce nişte mici: *„–Bă, cum se fac la noi acasă, nu la ăştia în Bucureşti!"* Şi ne cântau doi lăutari, unul cu ţambalul şi unul cu vioara, nu ne cântau nouă, cântau grădinii şi ea sta… dusă pe gânduri şi spunea: *„–Bă, ce frumos! Ce frumos!... Bratule, Dumnezeu când a făcut raiul să ştii că i-a rămas o bucăţică şi-aia a pus-o aci, în buza Craiovii!"*

Gabriel BRATU
artist plastic

Aşa am cunoscut-o pe Ioana Radu

Festivalul „Ioana Radu“, aşa cum am spus-o întotdeauna, reprezintă o emblemă binemeritată a Craiovei muzicale, având în vedere că Ioana Radu face parte din categoria celor mai mari interpreţi ai cântecului românesc.

Aş vrea să vorbesc de una dintre relaţiile cele mai frumoase din viaţa Ioanei Radu, una dintre cele mai frumoase relaţii care i-au şi marcat, după aceea, viitorul artistic. Este vorba despre relaţia dintre Ioana Radu şi Romeo Rădescu.

Ea, la 16 ani, l-a cunoscut pe Romeo Rădescu, acesta fiind profesor suplinitor la Şcoala Normală „Ştefan Velovan“ din Craiova şi între ei s-a înfiripat o dragoste fierbinte, o dragoste bazată pe respect, pe preţuire reciprocă. Au ajuns să se căsătorească. Ea asculta până seara târziu soliştii pe care îi admira în mod special: Cristian Vasile, Maria Tănase, Jean Moscopol. Apoi, a plecat împreună cu soţul prin mai multe orăşele, pentru a-şi face un rost în lume… Greutăţile vieţii, dar şi dorinţa ei de a ajunge cântăreaţă au dus la despărţire… Şi oricum, chiar dacă s-au despărţit, asta nu i-a împiedicat să rămână prieteni, să-şi scrie, uneori mai des, alteori mai rar…

Deşi marea noastră interpretă a început cu folclorul, ea rămâne reprezentanta de frunte a genului de muzică pe care îl numim romanţă. Eu am să mă refer puţin la acest gen. De fapt, ce fel de gen este romanţa

Nicu CREŢU

dacă e să ne întrebăm? Genul ţine, pe de o parte, de liedul clasic, dar şi de muzica uşoară , fără să fie de fapt, niciuna nici alta. Nu este lied din cauza caracterului melancolic, din cauza caracterului sentimental, profund. Romanţa o putem cânta şi cu formaţie mare orchestrală, dar şi cu un ţambal sau cu o chitară pentru partea de acompaniament, dacă e să ne referim şi la apropierea acesteia de muzica populară, de unde şi faptul că o putem acompania cu o formaţie orchestrală redusă .

Spuneam că romanţa nu este muzică uşoară. Nu este muzică uşoară pentru că îi lipseşte în general pulsaţia ritmică, balansul, romanţa cerând a fi cântată în afara măsurii artistice, mult mai liber, aşa cum o cere inima. Şi, în final, aş putea să spun că romanţa este ea însăşi un gen aparte, pe care îl recunoşti imediat. Totul depinde de puterea de evocare a interpretului, de forţa lui de convingere, de credibilitatea lui şi, în acest sens, în marea noastră solistă Ioana Radu avem exemplul cel mai strălucit din acest punct de vedere. Este suficient să amintesc acum câteva dintre romanţele pe care Ioana Radu le-a interpretat şi le-a adus la nivel de şlagăr: „Te-aştept pe-acelaşi drum…“, „Nu se poate“, „Aş vrea iar anii tinereţii“, „Am început să-mbătrânesc“, „Ciobănaş cu trei sute de oi“, „În chioşc fanfara cânta“ şi câte altele…

Eu am acompaniat recitalurile din cadrul Festivalului „Ioana Radu“ cel puţin două ediţii, iar la Festivalul „Maria Tănase“, douăzeci şi două.

Mi-aduc aminte că la ediţia a III-a a Festivalului „Maria Tănase“, în 1973, Ioana Radu a fost şi ea membru al juriului. Eu şi maestrul Paraschiv Oprea am dirijat orchestrele din scena festivalului. Eram la banchetul de încheiere a Festivalului şi, la un moment dat, împreună cu maestrul Paraschiv Oprea încercam să intrăm şi noi în faţă, unde era… toată lumea: Ioana Radu cu domnul Gigea, cu domnul Cetăţeanu, cu Sanda Ţăranu… Cineva cânta cu acordeonul şi Ioana Radu îl invită: *„–Vino băi, băi, ia vino încoace!“* şi îi spunea ceva ciudat acordeonistului. Atunci eu am pus mâna pe vioară şi am început să cânt … *„–Lasă-l bă, lasă-l bă pe măestricul, pe măestricul ăsta Nicu Creţu, lasă-l bă să vină să cânte, să-mi cânte el că mi-e drag de el!...“* Şi atunci i-am cântat ceva şi lucrul ăsta mi-a rămas în memorie. Eram, eram tânăr!… Paraschiv Oprea cânta cu acordeonul aşa… în loc de pian şi eu cântam cu vioara…

Referitor la romanţă, aceasta devine populară când uităm autorul de îndată ce un interpret cu personalitatea lui ne rămâne în suflet şi în amintiri.

Ioana Radu a dat romanţei un adevărat parfum, o interpretare unică, inconfundabilă.

Iar în final, vreau să aduc un cuvânt de laudă organizatorilor pentru strădania extraordinară de a realiza această nouă ediţie de Festival „Ioana Radu“, chiar şi într-o formă simplificată, pentru că de data asta festivalul se desfăşoară doar într-o zi şi consider că dumnealor au plecat în acest demers de la datoria permanentă pe care o au şi o avem toţi de a reaminti valoarea uneia dintre cele mai mari şi mai importante figuri ale vieţii culturale româneşti, olteneşti, Eugenia Braia sau Ioana Radu, cum este ea mai bine cunoscută de publicul avizat. Sunt sigur că acest eveniment al Craiovei va duce oraşul nostru tot mai sus pe plan european, aşa cum ne-o dorim toţi.

Doresc succes deplin acestei ediţii a Festivalului „Ioana Radu!“.

Ing. Nicu CREŢU, dirijorul Orchestrei Ansamblului Profesionist „Maria Tănase“ Craiova

Aş fi dorit s-o cunosc îndeaproape!...

Florentina Satmari a fost prietenă bună cu Ioana Radu şi i-a fost aproape în clipele de bucurie, dar şi de restrişte, fiindu-i chiar până în ultima clipă când Ioana Radu şi-a dat suflarea şi, chiar şi după aceea, când se ştie că s-a ocupat îndeaproape de funeraliile Ioanei Radu.

Deci este, după opinia mea, o mare pierdere faptul că Florentina n-a putut şti mai din timp data întâmplării de acum, de la Craiova. Şi e o pierdere pentru festival faptul că Florentina nu poate fi prezentă.

Eu, să ştiţi că nu încerc să o suplinesc, adică fiecare are locul lui, dar m-am străduit să aduc ceva, un aer proaspăt, nu pentru că nu ar fi fost bine realizate ediţiile anterioare. Aşa cum cunoaşte toată lumea care a lucrat cu mine, de fiecare dată mă străduiesc să vin cu ceva novator. Dacă se poate să arate altfel. Eu, şi faţă de propriile producţii, mă străduiesc să aduc de fiecare dată ceva nou, să fac altfel pentru că altminteri ar fi doar o copie la indigo. Nu ar fi bine. După opinia mea întotdeauna publicul iubitor de frumos trebuie să parcurgă o paletă cât mai bogată şi mai variată din ceea ce înseamnă melosul românesc, şi, în cazul nostru, acum la Festivalul „Ioana Radu“, din ceea ce înseamnă romanţa şi cântecul de petrecere pentru care Ioana Radu a fost un nume, nu doar un nume de referinţă, dar a fost, cred eu, pe drept cuvânt, regina romanţei şi pe drept cuvânt putem s-o numim cea mai reprezentativă interpretă de romanţe pe care a dat-o acest pământ oltenesc, acest pământ românesc. Ei bine, ştim cu toţii că glasul inconfundabil a fost dublat de o interpretare care te ungea la suflet. Era imposibil să nu lăcrimezi atunci când o ascultai pe Ioana Radu pentru că punea în fiecare cuvânt, în fiecare silabă, o părticică din sufletul ei propriu. Este imposibil să nu te treacă fiori chiar şi acum, după, iată, foarte mulţi ani de zile de când au fost înregistrate adevărate bijuterii muzicale. Este imposibil să nu te emoţionezi pentru că toată dăruirea de care ea a fost capabilă şi, ştim cu toţii, a fost capabilă de foarte multă pasiune pentru că era un om pasional, punea tot sufletul şi-l punea pe tavă în fiecare interpretare pe care o dădea acestor romanţe.

Ei bine, iată, după ani şi ani de zile eu mă bucur că există acum acest spirit extraordinar care a făcut posibilă această manifestare, pentru că ar fi fost păcat să nu duceţi dumneavoastră, oltenii, oamenii acestei Cetăţi a Băniei, să nu duceţi mai departe deja nişte lucruri începute şi împlinite într-un mod exemplar. Ceea ce s-a realizat aici, şi cu Festivalul „Maria Tănase“ şi cu Festivalul „Ioana Radu“, este de notorietate nu doar naţională, ci internaţională, şi când spun lucrul acesta iarăşi nu sunt vorbe aruncate în vânt, dar sunt fapte, fapte care ne demonstrează că aceste evenimente au avut un ecou extraordinar în inimile românilor de pretutindeni, inclusiv în inimile românilor din Diaspora. Noi, prin intermediul postului TVR International, am difuzat, ba chiar în reluare de foarte multe ori, fragmente din evenimentele menţionate de mine anterior şi, cum spuneam, ecourile pe care le-am primit au fost de-a dreptul extraordinare.

Despre Ioana Radu, exact cum spunea şi Natasa Raab, se poate vorbi foarte mult. Este o părere de rău de a mea că nu am

lucrat cu Ioana Radu, dar nu am lucrat pentru că exista Florentina Satmari, care realiza nişte emisiuni absolut memorabile şi sunt rămase document la arhiva televiziunii române ca nişte emisiuni de referinţă pentru romanţă şi atunci, sigur că nu m-am amestecat peste ceea ce a lucrat Florentina.

Însă am cunoscut-o în anul 1987, atunci când Florentina Satmari a realizat pentru Ioana Radu, împreună cu Ioana Radu şi cu cei mai apropiaţi colaboratori ai săi, acel concert rămas document la noi în arhivă, pe care Florentina i l-a făcut Ioanei Radu cu prilejul împlinirii a 70 de ani de viaţă.

Am cunoscut-o, m-am dus la cabină la domnia sa şi i-am spus că sunt de-a dreptul mai mult decât emoţionată, pătrunsă de spiritul acela extraordinar .

Vreau să vă spun că a fost o iarnă extraordinar de grea, a fost o zăpadă cumplită în ziua aceea, n-au mers mijloacele de transport în Bucureşti şi cu toate astea Sala Radio a fost arhiplină. Ne uitam unii la alţii şi ne întrebam oare cu ce o să ajungem acasă, şi fireşte că tot pe jos .

Deci Ioana Radu a fost atât de iubită încât oamenii au venit pe jos din toate colţurile Bucureştiului numai ca să participe la acel eveniment excepţional, care fusese organizat de Florentina. Este singura amintire pe care o am din cabina doamnei Ioana Radu, atunci când am şi dat mâna cu domnia sa.

Mi-a rămas în suflet acel lucru.

Prof. dr. Elise STAN,
etnomuzicolog,
realizator evenimente culturale la
TVR Bucureşti

Roxana GIBESCU, Ion AMITITELOAIE, Natașa RAAB și Elise STAN

Fascinaţi de prezenţa ei la înregistrări…

Din păcate n-am avut şansa s-o cunosc pe Ioana Radu, să înregistrez cu ea, dar despre această mare artistă mi-a vorbit inginerul de sunet Vasile Sibana, un nume care se identifică bine cu istoria „Electrecordului“, un electronist care timp de patru decenii a îmbogăţit fonoteca acestui lăcaş de cultură cu înregistrări remarcabile. Discografia Ioanei Radu cuprinde discuri de gramofon, casete audio, compact discuri de la Casa de discuri „Odeon“ şi „Electrecord“. Ioana Radu a început să înregistreze pentru „Electrecord“ în jurul anului 1949 şi a fost acompaniată de orchestre conduse de mari dirijori precum Victor Predescu, Nicuşor Predescu, Ionel Budişteanu. Despre Ioana Radu am aflat că, în ciuda statutului de vedetă, era extrem de comunicativă şi apreciată. Avea o personalitate care te cucerea de la primul contact, era plină de vervă, spirituală, spontană, un izvor de energie pozitivă. Toţi cei din studioul de înregistrări erau fascinaţi de prezenţa ei şi o ascultau cu evlavie pentru că într-adevăr avea o voce de aur, un glas fenomenal, o voce care nu moare dincolo de timp, un timbru inconfundabil care pătrunde cu uşurinţă la sufletul ascultătorului şi îşi găseşte loc acolo pentru totdeauna. Iar în faţa microfonului am auzit că avea un har care îi măgulea pe cei din regie, din cadrul manageriei muzicale. Vasile Sibana, un sunetist extrem de exigent, lucra cu maximum de rigurozitate şi cerea de multe ori să reia piesa de la capăt din dorinţa de a avea două versiuni, variante ale cântecului.

La fiecare reluare, Ioana Radu trăia cântecul cu o asemenea intensitate încât îl recrea. Făcea ca două înregistrări succesive ale aceluiaşi cântec să nu fie identice. Deci, iată ce înseamnă talent, ce înseamnă seriozitate, spontaneitate, ce înseamnă act creator. Ioana Radu iubea

Roxana Daniela GIBESCU

muzica şi o simţea până in străfundul sufletului ei şi a fost îndeosebi îndrăgostită, adică marea ei dragoste a rămas romanţa şi chiar spunea că pentru ea romanţa este raţiunea ei de a fi şi, iarăşi mărturisea undeva, minunat, că romanţa trebuie cântată ca să plângi şi să râzi.

A fost îndrăgostită până peste poate de meseria pe care o făcea. Toată viaţa, ştiu că, a adunat cântece într-un caiet pe care-l păstra din copilărie şi nu a renunţat la notiţele ei nici când era pe culmile succesului. În repertoriul Ioanei Radu nu o să regăsim decât versul acela autentic, frumos, curat, limpede. Astfel ne-a lăsat Ioana Radu un tezaur de romanţe, de folclor, de cântece care au rămas nemuritoare, pe care ascultându-le şi astăzi simţim aceeaşi emoţie .

Marea artistă, chiar dacă a trecut prin foarte multe în lumea aceasta, ne aşteaptă cu aceleaşi cuvinte: *de la primărie-n sus* , *la umbra nucului bătrân*, *să auzim*, probabil, *valea cum mai sună*!

Dr. Roxana Daniela GIBESCU,
etnomuzicolog, Casa de discuri
„Electrecord“ Bucureşti

A fost prea târziu pentru mine…

Ce pot spune eu în plus despre Doamna romanţei româneşti? Eu care, din păcate, nu am cunoscut-o, dar am admirat-o, am crescut cu cântecele Ioanei Radu, pentru că mama o adora şi permanent le fredona prin casă şi aşa, fără să vreau sau să-mi dau seama, am început să le îndrăgesc, mică fiind.

Apoi, am descoperit-o cu adevărat, mult mai târziu, ca realizator de emisiuni muzicale la Radio România şi, ascultând-o povestind în emisiuni păstrate în Fonoteca de Aur a Radioului, am ajuns să gândesc şi să simt cine a fost Ioana Radu.

Ioana Radu ... a reprezentat o forţă ... a gândului, a iubirii, a trăirii, o forţă a caracterului şi firesc a muzicii populare româneşti ... în special a romanţei, în care şi-a pus întreaga fiinţă.

De-aici, de pe meleaguri olteneşti, cântecele ei au răsunat pretutindeni, aducându-ne „lacrima în zâmbet“, aşa cum a simţit şi şi-a dorit, într-o interpretare fără egal.

Poate că s-a vorbit deja despre debutul ei la Radio, despre impresia puternică pe care a stârnit-o interpretarea ei şi, cu siguranţă, despre faptul că dirijorul Alfred Alessandrescu, impresionat profund de vocea tinerei Eugenia Braia, îi sugerează să participe la concursul de muzică populară al Radiodifuziunii Române, dar nu pot trece peste momentul crucial al carierei ei, pentru că aşa apare numele Ioana Radu, graţie compozitorului Ion Filionescu, cel care îi dă acest nume de scenă.

Aşa s-a „născut“ Ioana Radu, cea care a fost denumită cu divina inspiraţie de Harry Negrin, **„regina romanţei româneşti“**. A reuşit să ne transmită fiorul pentru aceste sonorităţi minunate, să-i simţim trăirea, sufletul învolburat, în fiecare vers ce aducea un „zâmbet lacrimii“.

Ce pot spune despre această Doamnă a scenei muzicale româneşti?!... Simt că strădania mea este deşartă, vorbele nu reuşesc să redea profunzimea răscolitoare a glasului său grav, care a fascinat personalităţi de seamă ale culturii româneşti şi internaţionale, pătrunse de vibraţia sufletului său minunat.

Datorită ei m-am îndrăgostit iremediabil de romanţă, impresionată de timbrul unic, fără egal, fără asemănare, aparte ... ca tot ce a făcut parte din fiinţa ei, aşa cum speciale sunt toate amintirile lăsate în cântecele ei.

Ascultând-o pe Ioana Radu descoperim un întreg univers, complex, pe care nu-l vom înţelege niciodată pe deplin, şi poate tocmai de aceea ne întoarcem de fiecare dată la înregistrările sale, pentru că încă avem taine de descifrat, iar timbrul ei ne atrage ca un adevărat magnet şi ... aş vrea să vă fac o surpriză, eu mă opresc aici ... pentru că vorbeşte „Regina“...într-o înregistrare document din Fonoteca de Aur a Radioului, un fragment dintr-o emisiune realizată de d-na Teodora Popescu:

Şi mi-am zis eu, aşa, în mintea mea: las' că-ţi arăt eu ţie! Făcui ce făcui, am dispărut de-acasă şi m-am oprit în Bucureşti.

N-aveam nimic altceva, decât ce luasem cu mine: o roabă de cântece pe care le aveam scrise într-un caiet. Făceam ca fiecare dintre copii, prietenii mei: scriam într-un caiet toate cântecele pe care le ştiam. Un an de zile n-am făcut altceva decât repetiţii prin casă. Aveam prieteni,

aveam rude. Deci am avut o uşă deschisă şi cu cine să mă consult. Ascultam muzica la radio până când într-o zi am auzit că se dă un examen la Radio Bucureşti la care, bineînţeles m-am prezentat în cea mai mare grabă.

Dar, înainte să mă prezint la concursul la care erau deja înscrişi vreo 800 de tineri, m-am dus la un teatru la care cânta Maria Tănase, cu un mare buchet de garoafe şi cam îndrăzneaţă, că de... sunt olteancă, m-am dus direct în cabina domniei sale şi i-a făcut mare plăcere că vine o fetiţă cu flori, că nici ea nu era prea mare, eu aveam 16 ani şi dânsa 21 . Era ceva de capul nostru. Eram bogate, aveam tinereţea care ne împingea de la spate. Dacă mă punea cineva pe un scaun electric nu simţeam aşa fiori calzi şi reci ca atunci când mi-a întins mâna. Se farda la o masă cu oglindă şi... circa 30 de minute nu mi-a scos o vorbă. Atunci am simţit că am inimă, atunci am simţit că iubesc muzica. I-am povestit, aşa printre sughiţuri, ce vreau: că m-am înscris la un examen la Radio şi mi-a urat succes dacă mă vor promova!

Şi, din cei 800 de tineri, comisia aceea fenomenală, în cap cu Theodor Rogalski, a promovat două tinere: Ioana Radu şi Rodica Bujor. Toţi tinerii cântau câte un cântec, iar pe mine m-au pus să cânt cinci. Dacă mai era şi Maria Tănase pe acolo cred ca n-aş fi putut scoate niciun sunet.

Şi astăzi stau acasă şi mă gândesc,

Violeta IANCULESCU, Natasa RAAB şi Amelia Loredana ETEGAN

fac critică peste critică şi regret din suflet că nu mai sunt tânără, că… ce de-aş mai avea de făcut!...

Atunci mă luptam cu Maria Tănase, azi ar trebui să mă lupt cu Vicoveanca, Angela Buciu, cu Dolănescu, cu Mioara Velicu şi… ce m-aş face cu Elvira Cârje? Că tare mai cântă frumos! O mare interpretă! Un glas, să cauţi mult şi bine şi… nu găseşti! Am dreptate, dragii mei prieteni şi iubitori ai muzicii frumoase? Am dreptate, că ar fi o luptă pe viaţă şi pe moarte?... Îmi pare rău că nu-i mai pot provoca la duel.

Aţi văzut ce lucruri frumoase se pot face când ştii carte? Dar, mai trebuie şi talent, şi mult, mult bun simţ în tot ce faci, mai ales aci în artă.

La aceşti cântăreţi pe care i-am pomenit eu mai sus îmi place tot ce cântă. Nu cumva să lipsească de la Dolănescu „M-am născut între Carpaţi", de la Sofia Vicoveanca „Trilişeştii din Iaslovaţ" şi de la Angela Buciu „ Mociriţă cu trifoi".

Erau o serie de concerte cu David Oistrakh, dirija maestrul Constantin Silvestri şi prim solist era Ion Voicu. După ce s-a terminat spectacolul de la Ateneul Român au venit toţi trei să ia masa la restaurantul „Cina", unde cântam eu. Am fost invitată la masă şi toată noaptea aia n-am vorbit decât de muzica populară românească. Le-a plăcut aşa de mult că mi-au promis că o să scrie ceva, o simfonie din repertoriul meu popular. Toată noaptea n-am făcut decât să traduc textele. A fost o noapte de neuitat. Erau trei somităţi şi cu mititica de Ioana Radu printre ei!

Acum stau mai mult acasă şi radioul şi televizorul nu se închid niciodată.

Nici vorbă că-mi doresc să aud muzici frumoase, culegeri frumoase, mai multă muncă din partea cântăreţilor noştri de folclor. Să pună suflet în tot ce fac, să fie serioşi, să nu se gândească decât la folclorul ăsta care e aşa de mult, iar în ceea ce priveşte romanţa, pentru a nu ştiu câta oară îi rog pe compozitori să-şi aducă aminte şi de noi: să scrie cât mai multe romanţe!

De acest cântec „ Toata lumea-mi zice lotru" mă leagă nişte zile mai triste: începuse războiul la noi şi fugeam care pe unde apucam, şi m-am oprit şi eu cu motocicleta într-un sat, pe Târnava, lângă Mediaş, se cheamă satul Micăsasa şi acolo am auzit la o femeie acest cântec: "Toată lumea-mi zice lotru". O minunăţie, o splendoare de cântec! Este o amintire şi plăcută şi dureroasă. Într-adevăr, este un cântec excepţional!...

Toată ziua lucrez, mă plimb cu maşina… E prea comod în maşină, că eu la viaţa mea am fost motociclistă, prima femeie din Bucureşti care am umblat cu motocicleta! Nu mi-a rămas cărare din Romania neumblată şi nebătută de mine cu motocicleta.

Că, eu aşa zic, până nu-ţi cunoşti ţara bine să nu rămneşti la alta, că nicăieri, da' nicăieri nu e mai frumos ca aici!..."

Îndrăznesc să sper că poate, prin acest eveniment şi cele ce vor urma, romanţa îşi va recâştiga locul în inimile românilor, care, cuprinşi de tumultul vieţii, nu-şi mai fac timp pentru romantism, melancolie, visare...

Drd. Violeta IANCULESCU,
realizator evenimente culturale
Radio România Bucureşti

Să ridicăm socluri pentru statuile noastre dragi!

Toată lumea care a vorbit aici a vorbit frumos şi competent, dovadă că există preocupare pentru viaţa artistică şi pentru cariera Ioanei Radu.

Aş vrea însă să spun un lucru care trebuie specificat din start. Am primit nişte laude că sub directoratul meu s-au întâmplat nişte festivaluri. Este adevărat, dar orice director care vrea să fie inspirat în activitatea lui trebuie să se înconjoare de nişte oameni de valoare. Eu, la ora aceea, aveam lângă mine pe Gabi Bratu şi pe Paula Dogăroiu, care m-au sfătuit şi au insistat din răsputeri să facem festivalul. Dacă am fi avut bani, probabil că-l făceam cu 2 ani înainte, adică în '96. Nu s-a putut. A rămas în portofoliul de preocupări de evenimente şi am reuşit să facem prima ediţie în '98. În afar' de Gabi Bratu şi Paula Dogăroiu şi, bineînţeles, tot colectivul de atunci care m-a ajutat exemplar, nu pot să nu amintesc că am avut un sprijin moral în persoana domnului Alexandru Firescu, a domnului Alexandru (Puiu) Dincă. Amândoi îl cunoşteau pe directorul Teatrului Naţional. Amândoi cunoşteau foarte bine boema craioveană şi am aflat lucruri pe care nu le ştiam până atunci. De asemenea, acelaşi suport moral l-am avut de la marele folclorist Alexandru I. Amzulescu, de la maestrul Geo Saizescu şi câţi alţii care au militat şi vorba dânşilor a însemnat enorm de mult pentru noi atunci; apoi conferinţe de presă, intervenţii la radio, la televiziune. Până la urmă efectul s-a făcut simţit şi organele judeţene au catadicsit să mai începem în orbita culturală a Craiovei un nou festival, pentru că reţinerea consilierilor judeţeni era că nu ştiau dacă mai putem suporta un nou festival, după ce le explicasem, evident, că nu va avea anvergura Festivalului „Maria Tănase“, că nu va fi şi concurs, va fi doar un festival. Mă rog, costa destul acest festival, sau costă, costă şi-acuma.

Mă bucur că s-a întâmplat şi vreau să spun că municipiile, localităţile care îşi doresc să rămână în istorie trebuie obligatoriu să se lege de nişte nume care le-au făcut cinste de-a lungul a zeci şi sute de ani.

Sigur, neavându-l pe Jean Negulescu, altă mare personalitate de pe casa căreia a fost smulsă placa tot de nişte concetăţeni de-ai noştri.

Şi sper să nu fiu interpretat greşit, dar se pare că unii dintre noi nu suportă personalitatea Ioanei Radu, a lui Jean Negulescu sau a lui Henri Coandă . Ei sunt ei, şi atât!

Sigur că spiritul rămâne, spiritul Ioanei Radu, spiritul lui Jean Negulescu, spiritul Mariei Tănase, spiritul lui Henri Coandă, spiritul lui Marin Sorescu, spiritul lui Constantin Brâncuşi.

Cine n-ar da să se lege de aceste spirite? Craiova le are, Oltenia îi are şi ar fi păcat să nu îi fructifice pentru că ei s-au dăruit.

Şi, ajung acum la cuvântul esenţial în jurul căruia vreau să brodez, precum Ioana Radu dacă s-o putea, preţ de un minut sau două, nu mai mult.

Esenţial, cultura unei naţii sau a unei zone se leagă întotdeauna de dăruirea unor mari artişti, a unor mari oameni de ştiinţă. Nu poţi să fii un mare om de ştiinţă, nu poţi să fii un mare artist dacă nu ai capacitatea de a te dărui celorlalţi . Asta au făcut şi Maria Tănase, şi Ioana Radu, şi Henri Coandă care, cei mai în vârstă ştiu că s-a întors din Franţa, de dragul de a da acestei

naţii de unde s-a născut, să pună la picioarele acestei naţii toate brevetele şi toate invenţiile sale. Din păcate naţia nu era în anii '70 la înălţimea lu' Coandă. El a venit în ţară, a făcut nişte servicii ţării, dar ţara nu era pregătită să implementeze, ca să folosesc un cuvânt nul din ziua de astăzi, când nu prea avem ce spune spunem implementare, monitorizare, share-uim şi alte lucruri,… îmi dai un like, nu ştiu ce, adică nu spunem nimic de fapt! Dar să nu criticăm ziua de azi, care e cu siguranţă mai importantă decât cele care vor veni şi în care limbajul abstract şi păsăresc va fi mult mai important decât cel de astăzi.

George OBROCEA

Deci, fără dăruire nu se poate face nimic!

Spiritul de dăruire este caracteristic marilor oameni, oameni politici, istorici, oameni de ştiinţă şi mari artişti.

În orbita unei astfel de instituţii de cultură pe care am avut şi eu onoarea să o păstoresc o anumită perioadă de timp, asta este de fapt, să ştie să fructifice marile personalităţi care au gravitat în jurul acestei zone. La vremea despre care vorbeam, vă spuneam că eram înconjurat de nişte oameni de valoare şi de asta au ieşit manifestările care au ieşit. Florentina Satmari ne-a ajutat în câteva rânduri să facem un festival, două, trei. Eu am făcut pare-mi-se cinci ediţii de Festival „ Maria Tănase“ şi două ediţii de Festival „Ioana Radu“. N-a fost puţin să am în preajma mea pe Florentina Satmari şi, mai apoi, pe Elise Stan. Manifestările care se întâmplă în sală la Craiova, la Cluj, la Iaşi trebuie să aparţină zonelor respective. Ele trebuie să fie gândite aşa cum vrem noi, de asta am optat pentru Florentina Satmari şi nu pentru Mărioara Murărescu, pentru că Mărioara Murărescu, Dumnezeu s-o odihnească, pentru capacitatea căreia am toată stima, voia să facă altfel Festivalul „Maria Tănase“ şi în vreo două rânduri chiar l-a făcut şi l-a făcut cu totul şi cu totul altfel faţă de spiritul oltenesc. Deci, nu l-a făcut!... Ediţiile făcute de Mărioara Murărescu, să mă ierte Dumnezeu, nu au cultivat spiritul oltenesc. Atâta timp cât am lucrat eu cu Florentina Satmari şi cu Elise Stan festivalul a fost în spirit oltenesc.

Sigur, se pot spune multe. Nu trebuie să le spunem chiar pe toate acuma! Să mai lăsăm şi pentru anii viitori să avem ce discuta…

Prof. George OBROCEA,
director Direcţia Judeţeană
pentru Cultură, Culte şi Patrimoniul
Cultural Naţional Dolj

Modelul meu: IOANA RADU

Bineînţeles că îmi aduc aminte de începutul meu cu Ioana Radu, cum am cunoscut-o, cum m-a cunoscut. Dar, până să ajung s-o cunosc pe Ioana Radu a trebuit să fac o şcoală. Am pus în prim plan o şcoală de canto. Aici înveţi multe, respiraţie, dicţie, impostaţia vocii, fiindcă este foarte greu de cântat cu vocea, mai ales romanţe sau melodii fie de petrecere, fie populare. Am făcut Şcoala Populară de Artă, secţia canto clasic. Îmi amintesc cum acum vreo treizeci şi ceva de ani la Televiziunea Română se dădeau pe ecran melodii vechi. Într-o seară era Ioana Radu, în altă seară era Ion Luican sau Rodica Bujor. Mi-a intrat la inimă Ioana Radu. Vă mărturisesc din suflet că am fugit de la serviciu ...Trebuie să vă spun de la început că eu nu am fost cântăreţ, am fost tipograf, dar am plecat cu gândul ăsta... îmi suna mie bine cuvântul ăsta artist... habar n-aveam ce înseamnă, dar îmi suna bine, credeam că cei ce cântă sunt cei mai fericiţi oameni posibil!

Am uitat să vă spun, trecând de la una la alta, că eu sunt moldovean de felul meu şi îmi plăcea să fiu curăţel, să fac altceva faţă de ceilalţi copii. Cum am terminat şcoala generală am plecat la Bucureşti să dau examen la Şcoala de Poligrafie. Am făcut în paralel şi Şcoala Populară de Artă, secţia canto clasic. Cântam cu muzicanţii. Nu e uşor. Ca să cânţi cu muzicanţii, să cânţi cu diferite ocazii, spectacole, nunţi, botezuri, trebuie să ai un repertoriu. Nu că atâta ştiu şi atâta fac. Să le pui legate una de alta, două hore, trei sârbe sau începi c-o romanţă, trebuie să ştii tonalitatea. Credeţi-mă că eu nu ştiam ce înseamnă horă, sârbă, geampara. Mai ieşiseră la un moment dat şi minunile astea cu orgă electronică, şi erau nişte tineri cu ea, ei băteau vals şi eu cântam sârbă...

Şi, după cum spuneam, am absolvit cursurile Şcolii de Poligrafie şi m-au repartizat la Constanţa, am lucrat în tipografie, dar simţeam că pot şi eu să cânt… Erau cluburi, erau lăutari, muzicanţi pe aici pe acolo. Îmi amintesc că m-am dus la un club din ăsta, m-am adresat la primul cetăţean care mi-a ieşit în cale şi i-am zis: *„- Domne, aş vrea şi eu să cânt aici la dumneavoastră, aveţi muzicanţi, mi-e drag, îmi place!...* Şi imediat am început să cânt în faţa acestui cetăţean. Şi zice el: *„ - Mai tare, domne', mai tare!"* Iar eu cântam cu toată forţa… A venit femeia de serviciu cu o găleată cu apă că a crezut că a luat foc ceva pe acolo…

Ăla a fost un alt început. Apoi am cântat la un restaurant în Eforie Nord… Şi când am fost mire am cântat. Pentru că meseria asta…nici nu ştiu dacă acuma să-i spun meserie… Atâta timp cât nu te loveşti de toate chichiţele muzicale: colo trebuie aşa, colo trebuie aşa, şi niciodată nu spui când eşti bun. Când ai zis că eşti bun atunci ai cântat cel mai prost…

După aceea, am participat ca reprezentant al judeţului Constanţa la Festivalul „Crizantema de Aur" de la Târgovişte. Dar, când spun Festivalul „Crizantema de Aur" de la Târgovişte mă gândesc la câte probe trebuie să faci faţă: preselecţie în oraşul din care plecai; la Târgovişte o altă preselecţie în urma căreia din 30−40 înscrişi mai rămâneau în concurs vreo 15 inşi dintre care luau diplome şi premii cam 7 – 8 concurenţi. Am fost o dată şi n-am luat nimic. Dar am cunoscut-o pe Mia Braia care mi-a spus: „ *–Tinere,* (parcă

o văd) *munceşte, chiar dacă satisfacţiile vin mai târziu!“*. Aşa a şi fost. Am muncit. Al doilea an am participat, era acolo şi Ioana Radu. Ce să vă spun…Când îi vedeam în juriu pe Ioana Radu, Dorina Drăghici, Nicu Stoenescu, Ion Luican, noi, nişte copii… nu mai ştiam nici cum ne cheamă!… Tremura falca pe noi de frică!... Da, e foarte greu să fii stăpân pe tine şi, mai ales, să ştii să-ţi stăpâneşti emoţiile… „*–Ăla nu este om*, îmi spunea Ioana Radu, *care nu are emoţii când intră în scenă, să tremure falca pe tine de frică, atunci e cel mai bine!“*.

Am luat premiu la Festivalul „Crizantema de Aur“ în al doilea an şi, totodată, am avut şansa ca a doua zi, în holul hotelului, să mă-ntâlnesc cu Ioana Radu. M-a-njurat de-a binelea, vorbesc spiritual, şi m-a-ntrebat: „*–Cum te cheamă? Ce meserie ai? De unde e prietena ta? Şi câţi ani are?“*. M-am lipit şi eu de perete şi am spus toată poezia de la cap la coadă…„*–Bă, să nu-ţi laşi meseria!...“*. Nu pot să reproduc ce mi-a mai spus… „*pentru că noi am fost cinci, a fost frumos, dar se bătea lumea pe noi“*. În ăia cinci era Maria Tănase, Maria Lătăreţu şi ceilalţi pe care-i ştim cu toţii, mari, în fonoteca de aur.

Mi-a lăsat o carte de vizită şi mi-a spus s-o caut. Am căutat-o anul următor. Am sunat-o, mai întâi, spunându-i: „*–Eu sunt Amititeloaie. Mi-aţi dat o carte de vizită când am cântat la Târgovişte. Dacă aţi vrea să mă primiţi şi pe mine?!“*.

„–Da, vino, mă! Vino!“.

Mă duc în Bucureşti… Tot drumul de la Constanţa până la Bucureşti… câtă frică!… Unde-o fi strada Timpului nr.13? Am luat din vechea Piaţa Unirii un buchet mare de flori. Era o căldură de nu vă zic. Eu, la costum şi la cravată! Cum să mă duc eu la Ioana Radu altfel? M-am urcat într-un

Ion AMITITELOAIE (în Festivalul Naţional „Ioana Radu“ 2014)

taxi şi, foarte autoritar, am spus: *„- Pe strada Timpului, la numărul 13!“*.

Am ajuns cu bine.

La geam fuma Ioana Radu. Vai de mine…Nu vă spun…Am zis: *„–Doamne, măcar de mi-o lua florile, să dau bună ziua şi să plec!...“* I-am spus cine sunt, n-am stat mult, credeţi-mă. De altfel, consider că una din calităţile unui om este aceea că trebuie să aibă măsura bunului simţ. N-am stat mai mult de zece minute sau un sfert de oră. Asta şi pentru că Ioana Radu n-avea timp să stea cu mine de vorbă, să-mi spună nu ştiu ce minuni… Mi-a dat o fotografie pe verso-ul căreia stă scris: „*Cu afecţiune admiratorului meu şi al muzicii româneşti!“*. I-am mulţumit, i-am mulţumit de vizită. La despărţire mi-a zis: „*–Bă, când mai vii în Bucureşti, caută-mă!“*

Şi aşa am făcut. Am mai venit o dată, de două ori, de trei ori… La un moment dat mi-a spus: „*–Eşti singurul om în care am încredere!“*

Povestea este foarte lungă. Dumneaei a avut nişte necazuri, mari necazuri. A suferit nişte operaţii. Şi nu că nu ar fi avut cine să aibă grijă de dumneaei (mai avea o doamnă care îi făcea menajul), dar mi-a zis: „*–N-ai vrea tu să vii?!“* Puteam să nu mă duc, mai ales că Ioana Radu mă prezentase Mărioarei Murărescu în cadrul emisiunii „Tezaur folcloric“, când şi-a exprimat chiar dorinţa să-i preiau melodiile. Nu a fost chiar aşa. Dar până să spună aceste cuvinte m-a ascultat atunci, la Târgovişte. Apoi, erau organizate spectacole de înaltă ţinută la Sala Radio , care se transmiteau la Radio Bucureşti şi acolo m-asculta: „*–Bă, ai cântat frumos!“*

Au trecut ani şi ani şi… de câte ori îi spuneam că mă duc nu întârziam un minut. Mi-a plăcut să fiu punctual întotdeauna, iar în viaţă, ca şi în meserie, corectitudinea, punctualitatea, seriozitatea, după părerea mea, sunt criteriile care stau la baza succesului.

Dumneaei a suferit un accident de maşină şi avea probleme la un picior. Până să o cunosc a avut probleme cu un sân şi a fost operată. Au trecut vreo doi-trei ani şi au început să-i apară probleme şi la celălalt. A fost nevoie de o nouă intervenţie chirurgicală. S-a făcut bine. După alţi vreo doi, trei ani mă sună şi zice: „*–Ioane, nu mai văd, simt că înnebunesc. Simt că nu mai exist!“* Am luat primul tren spre Bucureşti. Şi-a făcut analizele şi s-a operat de cataractă la ambii ochi. La un ochi s-a făcut bine, la celălalt nu. Cred că un an-doi a fost bine şi după aceea a început din ce în ce mai rău…

Pot să vă spun că a ţinut foarte mult să i se editeze o carte, să i se facă un spectacol… Dar, la acea vreme, ştiţi şi dumneavoastră, nu se organiza spectacol omagial la oricine, de cât la cei doi Ceauşeşti. Am avut şansa să cânt la spectacolul aniversar „70 de ani de viaţă şi 50 de ani de activitate ai Ioanei Radu“, alături de nume grele ale muzicii noastre: Alla Baianova, Corina Chiriac, Angela Similea, Petre Gusti, Dorin Teodorescu, Florin Georgescu, Elvira Cîrje, Cleopatra Melidoneanu. Doamne, a fost fantastic!

Avea o teamă de scenă…o apuca transpiraţia. Nu avea astâmpăr. Zicea mereu: „*–Eu mergeam cu o oră înainte de spectacol, chiar dacă eu cântam în mijlocul spectacolului, şi o oră după, şi la cine crezi că am văzut eu această treabă? La marele Constantin Tănase. El venea primul la teatru şi pleca ultimul de la teatru, pentru că trebuie să te obişnuieşti cu sala, trebuie să te obişnuieşti cu sunetul, că nu te duci, ai apăsat pe un buton şi începi să cânţi“*. Dar vă spun, avea o teamă de scenă… astfel că atunci când ieşea, după ce-şi termina recitalul, era transpirată toată. Era însă o emoţie constructivă, şi când vedea că toată lumea este fericită de ceea ce a făcut, îi sticleau ochii de bucurie…

Pe lângă Ioana Radu i-am cunoscut pe

titanii muzicii noastre. Am cântat cu ei, am avut spectacole. Am avut zeci şi zeci de emisiuni de divertisment la televiziune şi mă bucur că i-am cunoscut şi că fiecare m-a învăţat câte ceva frumos.

De la Ioana Radu am învăţat, în primul rând, să cânt frumos. „–*Să cânţi ca tine!"* şi insista cel mai mult pe: „–S*ă te îmbraci frumos!"*

În felul ăsta, oameni buni, credeţi-mă, eu n-am cântat fără papion şi costum, indiferent că a fost sală de spectacol, nuntă, botez sau fel şi fel de alte ocazii. Publicul care te vede se uită prima dată cu ce eşti încălţat, după aia cu ce eşti îmbrăcat, iar apoi se uită la tine ce cânţi.

Pentru că am fost de multe ori la Ioana Radu, am mâncat cu Ioana Radu… O cafea mai bună ca la Ioana Radu nici c-am băut vreodată!... Cum stau cu oricine de vorbă aşa stăteam cu Ioana Radu, dar totuşi teama că stăteam faţă în faţă cu zeul meu, zeul muzicii noastre, zeul muzicii populare, era altceva!...

O întrebam mereu, cum era Maria Tănase? Ştiţi ce-mi răspundea: *„–Putea să cânte Maria Tănase la patru după-amiaza şi la spectacol la ora opt seara, putea să se dărâme peretele în stânga, peretele în dreapta, te obliga s-o vezi şi s-o urmăreşti numai pe Maria Tănase!... Am urmărit-o cum mănâncă,cum se-mbracă, cum păşeşte, da' n-am copiat-o niciodată. Dacă mai trăiam încă 50 de ani tot n-o ajungeam!... "*

Cuvintele astea m-au terminat. Nu ştiu dacă le mai auzim la ora actuală de la cineva.

Stăteam de vorbă. Dumneaei îşi deschidea sufletul la mine. Niciodată nu am zis interpretul Amititeloaie, prima dată am zis că a văzut omul Amititeloaie. Păi, oameni buni, ce să cred despre Ioana Radu, când îmi povestea de George Enescu, de Ion Voicu, de Silvestri… Stăteam de vorbă şi…când ajungeam acasă la mine şi o ascultam la radio nu-mi venea a crede că am stat la Ioana Radu. Mi-era o teamă!... Când păşeam şi îi dădeam bună ziua mi-era frică, dar mărturisesc din suflet, m-a simpatizat. Şi chiar a ţinut la mine. Şi-a exprimat dorinţa de a-i prelua melodiile. Dar nu este uşor, este o misiune foarte grea.

La spectacolul omagial al Ioanei Radu am cântat, alături de ceilalţi invitaţi, dar eu cu Ioana Radu am cântat, la braţ, „Ciobănaş cu trei sute de oi". Acel spectacol a fost spectacolul vieţii mele. Eu i-am spus Everestul… Simţeam în acea seară că merg pe un drum care nu avea capăt. Prima dată m-a-njurat când m-a cunoscut, iar când am sunat-o s-o întreb cum a fost, m-a-njurat din nou de bine, şi a spus că niciodată n-am cântat mai frumos ca în acea seară.

La nunta mea, mi-a dăruit o faţă de masă. Ea broda foarte mult, era un om foarte iscusit la cusut, asta făcea în timpul liber şi în singurătate. Mi-a dăruit atunci şi un patefon cu 15 plăci. Printre acele plăci ce credeţi că am descoperit: Maria Tănase, Ioana Radu, Maria Lătăreţu, Vasile Cănănău, Zavaidoc (Marin Gheorghe Teodorescu). Le ţin la loc de cinste pe toate aceste minuni.

Ioana Radu nu cânta orice. Îi dădeau să cânte cei mai mari compozitori, Ion Vasilescu de aici, de la dumneavoastră, spre exemplu. Mi-a povestit cum era la Ateneul Român şi cânta romanţa „În micul orăşel". De frică, când a văzut că la pian era Ion Vasilescu, a uitat melodia, şi ce credeţi, Ion Vasilescu a recitat poezia de la cap la coadă: *„În micul orăşel uitat de lume, acolo ne-am iubit noi de copii!"*. După spectacol, Ion Vasilescu a felicitat-o şi i-a zis: „*Niciodată n-ai cântat mai frumos!"*...

Ion AMITITELOAIE,
artist interpret

„Ţăţica“

Ioana Radu era o glumă cu muzica, în permanenţă.

Îmi aduc bine aminte, noi stăteam aproape una de alta, cam cinci minute de la mine de acasă până la ea şi, într-o dimineaţă, zice: *„m-am sculat pe la ora zece şi ceva, unsprezece şi nu mă puteam mişca, mă dureau toate încheieturile, toate oasele, capul, ce să-ţi spun şi, la un moment dat, mi-am făcut două cafele,* (ea bea cafea într-o cană de un kilogram odată) *şi, după ce beau cafeaua îmi e foarte bine, mă înviorez, mă scutur ca găina după ce e călcată de cocoş*, - totdeauna zicea câte ceva - şi începea cu telefoanele; încheiam la remi. Remi, cafeaua şi ţigara.

Eu îmi permiteam să-i zic şi o certam: *„–Dar fumezi prea mult, gândeşte-te la viitorul tău, la organele tale, la toate din organism!“*. Şi-mi răspundea: *„–Nu mă înveţi tu pe mine ce să fac, eu să te învăţ pe tine, nu tu pe mine; că pe cât eşti de frumoasă, trebuie să fii şi frumoasă şi lăptoasă şi să vii dimineaţa acasă cu traista plină de mâncare!...“*

Ioana Radu a fost o femeie foarte cinstită. Ea nu a avut amanţi, cu care s-a culcat… S-a măritat… Ea nu era să fie azi aici, mâine-n Focşani, nu.

A fost foarte deşteaptă. Citea mult, iar eu am iubit-o enorm. De altfel şi ea pe mine… De-asta mi-a şi botezat fetiţa. Când am rămas însărcinată, eram împreună la un spectacol, - îi plăcea să i se spună „ŢĂŢICA“ , şi zic: *„–Ţăţică, vreau să îţi spun ceva!“* Ne-am dus la cabină: *„–O să am un copil!“*

„–Bravo zice, bravo, eu îl botez; că e fată, că e băiat, nu mai contează ce o fi, eu îl botez!“

Când am aflat că e fată…, (atunci nu era ecografie ca acum), şi am aflat abia când am născut, prin cezariană, fiindcă am născut foarte greu!... s-a dus bărbatul meu şi i-a spus: *„–Ţăţică, e fată!“, „–Atunci, Ioana o cheamă, şi Cristina!“*... Nu pot să spun ce i-a adus atunci. Nu pot să spun ce bijuuri i-a adus, nu pot să spun ce blănuri i-a adus, nu pot să spun ce...

A fost un om cinstit, nu lua nimic de la nimeni, nu accepta duplicitatea, nu. Şi, cred că şi de asta ne-am apropiat aşa de mult.

Era prietenă foarte bună cu soţul meu, cu George, cu fraţii lui şi ăsta îi mai scria, îi făcea nişte imprimări pe care îmi pare rău că nu le am. Dar eu am caietul despre care se vorbea ieri. Se vorbea ieri că ea şi-a scris într-un caiet toate cântecele de când era mititică şi am caietul ăla acasă, îngălbenit, rupt, dar trebuie să văd cum îl fac, să-l leg, că este totuşi o amintire foarte plăcută.

Eu l-aş aduce aici, la voi, dar întâi să mă-ngrijesc, să-i pun foile...; are o vechime foarte mare!

Eu am aşteptat primul tren… la 15 ani, când am luat premiul I cu piesele ei; ori la 15 ani glasul este în formare, dar mie Dumnezeu mi-a dat şi… Vorbeam odată cu soţul meu, care a fost un eminent avocat, un om extraordinar, un om iubitor şi iubitor de artă, el fiind prieten cu Ioana, şi care, după ce i-am spus că am câştigat un premiu la 15 ani, zice: *„–Hai, să te duc, să te asculte Ioana Radu!“*. Când am auzit că mă duce la Ioana Radu i-am zis: *„–Vai de mine, ce să caut eu acolo?“*

M-am dus totuşi. I-am povestit cum am cântat şi am luat premiul I, cu piesele ei, iar ea zicea, ascultându-mă: *„–Ţi-a dat*

Dumnezeu glas cu carul!...“ Am cântat atunci, am cântat emoţionată… încât nu-mi puteam ţine degetele şi mâinile liniştite şi, zice: *„–Ce faci acolo?... Pune dracu mâinile pe lângă tine şi nu sta aşa cum stătea tata când era plutonier!...“* Şi mi-a mai spus atunci: *„–Cânţi superb, foarte frumos cânţi!“*

Nu terminasem şcoala, mai aveam un an, sau nu mai ţin minte că sunt ani de atunci. Pe urmă am început să cânt la Constanţa; eram cu soţul meu la plajă, şi acolo era un concurs şi m-am dus şi eu. Se adunaseră vreo 40-50 şi numai eu am intrat fiindcă era un singur post. S-a anunţat apoi un concurs la Bucureşti şi am venit acasă, că nu stăteam eu acolo. M-am dus la CCS dar Ioana mi-a spus: *„–Nu e de tine aici. La CCS se face foarte puţin folclor, prelucrări mai mult“*. Cum a dat Dumnezeu, s-a desfiinţat ăla şi s-a înfiinţat “Rapsodia“ unde au venit soliştii de la „Periniţa“, de la „Barbu Lăutaru“, de la „Filarmonică“, de la „CCS“ şi de la „Ciocârlia“ şi erau vreo patruzeci şi ceva, cincizeci de solişti. Atunci eu m-am dus la ea şi i-am zis: *„–Ţăţică, sunt atâţia solişti acolo!“, „–Tu, te duci acolo şi îţi vezi de treaba ta!“* - şi trăgea o înjurătură, că ea înjura la fiecare două vorbe; te băga şi te scotea de nu te vedeai, *„–Tu, te duci acolo şi ai să cânţi şi gata şi ai să vezi că...“*. Şi într-adevăr am intrat printre cei 7, primii 7 solişti. A fost fericirea de pe lume atunci; ea a fost mai fericită ca mine şi zice: *„–Ştii de ce? Pentru că eu te-am trimis acolo şi sunt mândră de tine şi sunt fericită!“*.

Mă duceam la ea de foarte multe ori... Mai ales după ce făceam discurile, cum era pe vremea aia… Îi ziceam uneori: *„–Uite, am nişte piese aşa, aşa... Să ţi le trimit?* iar ea răspundea: „*–Ce să-ţi spun eu ţie?...*“

Era şi foarte modestă. Un om deosebit, un mare artist.

În vremea din urmă cânta prin bucătărie, prin casă şi-mi zicea: *„–N-asculta, astupă-ţi urechile! Acum cânt pentru mine, pentru tine nu mai cânt, nu mai vreau!“*

Şi n-a mai vrut.

N-a mai vrut pentru că nu suporta minciuna, prefăcătoria. Nu din partea publicului care o diviniza ci simţea ea că nu mai este ce a fost, că vocea nu mai este ce era…

Era un om cu foarte mult bun simţ şi dacă glasul nu îi răspundea în măsura în

Ioana CRISTEA (în Festivalul Naţional „Ioana Radu“ 2014)

care îi răspundea când ştia ea că e pe val, nu s-a mai dus, deşi se puteau face nişte lucruri dacă voiai tu ca instituţie, dacă chemai televiziunea sau radioul sau... Dar ea zicea: *„–Nu e de mine, nu mai e de mine.“*

Asta era Ioana.

La Ioana Radu nu se mergea cu prelucrarea vocii, cu toate artificiile alea artistice? Nu, nu, nu.

Ea era un om foarte corect, un om de la „talpă“, la ea nu mergeai cu jumătate de măsură. Ori, ori.

Păi, ne uitam odată la televizor şi apăruse moda cu playback-ul: *„–Opreşte televizorul. Opreşte, că eu nu suport aşa ceva. Ţi-a dat Dumnezeu glas, cântă cu el. Ai făcut acolo aia, las-o să o asculte alţii. Ascultă şi tu de plăcere, dar nu îl dubla pe ăla! Ce e asta?*

Nu, nu accepta artificii.

Era dezamăgită de ceea ce vedea la televizor; jucau fetele, cântau şi jucau, iar ea zicea*: „–Dar de ce să joci dacă ai ce spune cu glasul? Dă drumul la glas şi cântă, lasă dansatorii să danseze, nu tu. Ăsta nu e apanajul cântăreţului, cântăreţul trebuie să cânte, nu să danseze. Niciodată, în viaţa mea, nu am dansat pe niciun cântec. Fii acolo la locul tău, sobru, spune ce ai de spus, joacă cu faţa, joacă cu glasul, joacă cu mâinile, lasă picioarele!“*.

Asta era concepţia Ioanei.

Altfel era un om ca toţi oamenii.

Nu se aşeza la masă până când nu veneau căţeii să mănânce cu ea din farfurie. Punea, în partea aia, pentru căţel şi aici, pentru ea. N-aveai voie să zici ceva de căţei: *„–Eu am tabieturile mele: mă bag în pat, vine un căţel în stânga, vine un căţel în dreapta şi telefonul trebuie să mi-l aşez eu şi.... de la ora cutare şi până la ora cutare ... asta fac, am tabieturile mele!“*. Şi ştiam şi noi, iar între orele alea nu o deranjam… De multe ori mă duceam şi îi duceam sarmale… Cred că nici nu îi plăcea prea mult să gătească, nu ştiu, cred că nu. Dar eu de câte ori făceam sarmale, îi dădeam telefon şi îi spuneam că am facut sarmale şi zicea: *„–Ce mai îmi spui? Vino-ncoace!“* Dar la orele alea când era cu tabieturile ei, cu cafeaua, cu nu ştiu ce, cu căţeii, nu o deranja nimeni, nu îi plăcea.

Alte tabieturi nu ştiu dacă avea.

Plăcere avea să tricoteze, să coase goblenuri; am şi eu câteva de la ea. Casa ei era plină de goblenuri. A păstrat nişte lăzi de zestre de aici, din Oltenia, şi în dormitor la ea, sub geam, era o ladă foarte mare plină cu blănuri, plină cu rochii, plină… deci ca lumea.

Rămăsese singură. Nu îi plăcea să stea cu cineva; se obişnuise singură. Avea o femeie dar a murit aia şi pe urmă a luat alta. Acum rămăsese fără femeie. Era cu trei vecine pe acolo: nişte ţoape! Veneau acasă la ea – făcuse o viroză cumplită, cumplită - şi atunci când au văzut că îi e rău, au lăsat-o, nu au mai chemat salvarea că nu au mai vrut să facă nimic. Doctorul a spus că o să se sfârşească!... Atunci ele au intrat în casă şi au umblat în ladă şi au luat tot. Chiar atâta lipsă de respect faţă de un om? Nu se poate aşa ceva! Nu se poate. Nici nu mă pot gândi la asta. Mă doare sufletul!

Şi Ioana s-a stins cu sufletul ars de dorul scenei… Întotdeauna zicea: *„–Am iubit scândura aia ca pe nimic în lume… Când mă urcam pe scândura aia,* - aşa zicea ea la scenă -*, când mă urcam pe scândura aia, zburam… eu nu mai contam, cântam şi atât…. Aş fi cântat o noapte întreagă; aş fi cântat şi singură, chiar fără public… Cântam… Scândura era viaţa mea!“* Îmi zicea adeseori: *„–Ai să fii aşa de prinsă şi de înamorată de această scândură, că n-ai să te poţi lăsa!“*.

N-a fost aşa.

Eu când am zis stop, am zis stop şi nu m-am mai dus fiindcă nu suport nici mediocritatea, nici murdăria, nici nimic.

Era un om dur, când voia ceva, nu stătea nimeni în faţa ei.

Era măritată cu un căpitan de marină; s-au despărţit, pe urmă s-au împăcat iar şi ea îi zicea: „*–Mai taci, mă, mai taci, mă, din gură că tot eu am să te iert, tot eu te iert!“* Era cam stricăţel. „*– Mă*, - zice -*, eu te iubesc şi am să-ţi pun la cap lumină*!“. Iar el zicea: „*–Ioană“, nu mai vorbi!“, „–Taci mă, nu vezi cârja?“*

Ea, săraca a avut un accident de maşină. A fost într-un turneu la Caransebeş şi întotdeauna spunea să nu stai cumva în spatele şoferului, nici pe al doilea rând, să stai acolo în spate şi în accidentul acela de maşină, ea a stat în spatele şoferului, cu soţul ei, cu acesta despre care vorbesc şi la un moment dat au sărit prin parbriz. Atunci ea a avut fractură de şolduri, fractură de genunchi şi de atunci ea a mers cu cârje. Şi când au adus-o la spital, ea a cântat, până au adormit-o medicii s-o opereze. Când şi-a revenit din anestezie, iar a cântat. Plângea şi cânta, plângea de durere, imaginaţi-vă cu şoldul rupt, cu genunchiul rupt, plângea şi cânta. A zis că aşa a reuşit să treacă peste infirmitatea asta.

Accepta numai spectacole de ţinută: la televiziunile unde îi făceau ei emisiuni speciale şi care erau foarte frumoase; ea nu accepta compromisuri, nu se ducea, niciodată, niciodată. Poate că, nu ştiu, ea a trăit în altă lume… În lumea de acum, renunţa de mult dacă ar fi trăit, dar ea a trăit în altă lume, în altceva, cu respect faţă de artişti, cu respect faţă de oameni. Pe tineri i-a încurajat; i-a iubit pe tineri; i-a împins de la spate, i-a învăţat să cânte, să dea ce au mai bun din ei.

Zicea de multe ori aşa: „*–Eu aş încerca să fac o şcoală şi să adun acolo tinerii pe care aş considera că i-aş putea face nişte mari artişti, dar pentru asta ar trebui*

Amelia Loredana ETEGAN Ioana CRISTEA

fonduri… Mă gândesc să fac la mine acasă, dar nu pot că eu am tabieturile mele, nu pot să... Bine, că nici n-ar fi foarte mulţi, dar dacă ar fi? Şi m-aş ruga la Dumnezeu să fie!“

Ea se gândea şi totdeauna îmi spunea: „*–Vezi, după mine să rămâi tu, că ai glasul cam ca al meu, să rămâi şi să munceşti!“*

Îşi dorea, îşi dorea un festival, dar zicea: „*– Nu cred eu că lumea are bani să facă festivaluri pentru Ioana Radu!“*

Văd că voi aţi reuşit să-i îndepliniţi dorinţa prin Festivalul Naţional „IOANA RADU“. Aţi reuşit să-i determinaţi pe tineri să-i cânte cântecele; atâtea fete tinere care au cântat şi au cântat foarte frumos; am fost încântată; m-am uitat cu drag la ele şi le-am felicitat pe fiecare în parte.

Deci, iată că se poate! De aici de unde se trage ea. Felicitări şi să vă ţină Dumnezeu cu mintea întreagă şi putere de convingere ca să-l duceţi mai departe!...

Altfel se va pierde şi va fi mare păcat!

Ioana CRISTEA
artist interpret

Marlene DIETRICH a românilor

Nataşa RAAB (în Festivalul Naţional „Ioana Radu“ 2014)

„Eu am numit-o pe IOANA RADU o adevărată Marlene Dietrich!

Aţi văzut ce eleganţă aristocratică avea femeia aceasta?!...

Marlene Dietrich a cântat foarte multă vreme, cu vocea ei de violoncel, cântece germane şi toată lumea o adora.

Şi noi avem şi-o Greta Garbo, şi-o Marlene Dietrich, pentru că Ioana Radu era toate la un loc.

Ea este regina incontestabilă a romanţei româneşti; Ioana Radu, adică Jana Braia, de aici, din Bănie.

Romanţele cântate de Ioana Radu sunt adevărate lecţii de viaţă...! În ele găseşti atât iubirea, cât mai ales nostalgia, aceste trăiri ale omului indiferent de vârstă...“

Nataşa RAAB, actriţă,
Teatrul Naţional „Marin Sorescu“ Craiova

Scrisoare către Ioana Radu

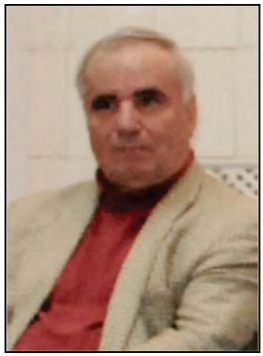

Nicolae DUMITRU

N-am crezut vreodată că am să-ţi pot scrie!

Acum însă, când oltenii tăi îţi mai pregătiră ceva, îmi luai curajul să-mi pun gândurile pe hârtie şi să-ţi spun cât de mult îmi lipseşti…

Parcă ieri eram copil, fălos tare de cămaşa mea cu *răuri*, cusută de ai mei, pe scena căminului cultural din sat (pe-atunci şi căminele culturale TRĂIAU!...), un copil pirpiriu care glăsuia mândru oamenilor ce umpleau sala până la refuz: *„Am o mândră mititică / Taman la Urzica Mică / Aş iubi-o, dar mi-e frică!“*

Sătenii mei mă ascultau şi aplaudau îndelung. Nu ştiu unde auzisem acest cântec, că ai mei nu aveau aparat de radio, de televizor nici nu mai vorbesc, dar mai târziu am descoperit că nu îl cânta altcineva decât Ioana Radu.

Mă văd iarăşi, cu capul rezemat în palme, pe prispa casei bătrâneşti, ascultând pick-up-ul vecinilor mei de lângă fântâna cu *ţuţuroaie,* în amurgul serilor de vară, la care cântau: Maria Tănase: *„Asară vântul bătea“*, sau Maria Lătăreţu: *„Frunză bătută de vânt pe livadă / Vine neica, vine neica să mă vadă“*, cu inconfundabila chiuitură: *U, hu, hu, hu, hu!“*, sau Ioana Radu: *„Mai vino seara pe la noi, Ionele dragă! Poarta e deschisă / Lampa e aprinsă / Mama s-a culcat / Iar eu te-am aşteptat…“*

Acum sunt un om care a trecut ceva prin viaţă şi mă cuprind acele sentimente pe care le-ai cântat, ca nimeni alta, în romanţele ce ne răscolesc sufletele. De fapt tot ce ne-ai cântat tu ne *e soare şi răcoare, ţine de sete, ţine de dor, ţine de viaţă!*

„Aş vrea iar anii tinereţii
şi mintea mea de-acum,
azi ştiu ce-nseamnă rostul vieţii
spre care ţel, pe care drum …“

ce simplu şi cât de profund!

Te-aştept şi-acum, IOANĂ dar… te-aud din ce în ce mai rar!

De ce?

Pentru că acum este o armată de interpreţi, dar ce folos! Ei cântă o muzică care parcă nu mai este a noastră! Multe glasuri, la fel de multe cântece, dar câţi vor rămâne?!

Tinerii de astăzi nu mai joacă *danţul* în capul uliţei, la tânguirile unui caval sau ale unui fluier. Ei merg acum la… discotecă; se zbânţuie în fel şi chip, parcă le e ruşine să mai întindă hora şi sârbele noastre.

Dar astea sunt vremurile!...

Mă-ntorc şi-acum în sat deşi nu mai este nici casa bătrânească, nu mai sunt nici vecinii mei de la fântâna cu *ţuţuroaie*, iar pick-up-ul lor a tăcut demult.

Acum îţi sparg urechile boxele aparatelor la care nu auzi decât: *„Au, viaţa mea!“* sau *„Aş da zile de la mine! “*au…

Sunt la modă manelele, IOANĂ!

Dar sper să fie doar o … modă, şi-atât.

Acum e frig… Se apropie iarna şi mă doare să aud: *„Bulgăraş de gheaţă rece / Iarna vine, vara trece / Eu n-am cu cine-mi petrece;/ Căci cu cin' mi-am petrecut / S-a dus şi n-a mai venit.“*

Apropo, când mai vii pe la noi, IOANA RADU?

Prof. Nicolae DUMITRU

Biologia şi romanţa

„Cântaţi romanţele,
Iubiţi romanţele,
Ele sunt ale omului,
Ca florile pământului...“

În memoria oltenilor mei:
Doamna Ioana Radu/Jeana Eugenia Braia/, Doamna Mia Braia, Doamna Dorina Drăghici, Doamna Doina Badea, Domnul Nicuşor Predescu, Domnul Ion Vasilescu
cu aleasă prețuire!

Armonia şi frumuseţile lumii vegetale, importanţa ei, au sugerat vechea şi răspândita credinţă că şi plantele ar avea grai, ca şi oamenii, că s-ar putea chiar să le auzi vorbind şi să le afli rosturile.

Date etnobotanice de veche tradiţie şi larg interes s-au păstrat atât în legătură cu plantele cultivate, cât şi cu cele spontane, de aceea le voi scoate în evidenţă în versurile romanţelor. Plantele au fost surse de inspiraţie pentru bogatul domeniu al creaţiei folclorice şi artistice – doine, balade, romanţe, cântece populare.

Ele sunt prezentate cu semnificaţii diferite în toate genurile literaturii populare, începând cu doinele şi romanţele, în care s-a împărtăşit dorul şi jalea codrului şi florilor, etapele de la naştere – copilărie – tinereţe – maturitate – bătrâneţe, dorul de satul şi locurile natale – izvor, râu, lac, văi, lunci, câmpii, văi, coline, lacul liniştit, ne este dor de casa cu cerdac, cu furca de tors, gura sobei, războiul de ţesut, icoana de la răsărit, glasul de toacă, clopotul bisericii, de asemenea de carul cu boi, plugul, furca, biciul, etc. Se mai întâlnesc în romanţe şi anotimpurile, fenomenele meteorologice, astrele şi, nu în ultimul rând, instrumentele muzicale: pianul, vioara, chitara, cobza, buciumul etc. Pe lângă plante, mai întâlnim în romanţe şi o serie de animale – licurici, fluturi, păienjeni, rândunele, privighetori, lebăda, pitpalacul, ciocârlii, porumbiţă, oi, boi etc.

„La noi sunt cântece şi flori – şi lacrimi multe“, „câmpul zămislit cu flori...“.

Prin elementele specifice în legătură cu raporturile dintre om şi lumea vegetală şi animală, ni se oferă date valoroase pentru studiul dezvoltării societăţii şi culturii în ţara noastră, în domeniul muzicii indiferent de gen, iar în cazul de faţă al romanţei. Prin studierea a 150 de romanţe voi scoate în evidenţă plantele care se întâlnesc în versurile romanţelor, cu denumirile populare şi ştiinţifice:

1. Anin – Alnus incana. (L.) Moench.
2. Brad – Abies alba Mill
3. Brânduşe – Crocus vernalis (L) Hill. Syn. C. heufellianus Herb
4. Cais – Armenianca vulgaris Lam.
5. Cireş – Cerasus avium (L.) Moench.

6. Crin alb – Lilium candidum L.
7. Crin roşu – Lilium bulbiferum L. Ssp. croceum (Chaix) Arc.
8.Crizantemă – Leucanthemum maximum (Ramond) D.C. sin. Chrysanthemum maximum Ramond.
9. Fân – iarbă cosită şi uscată. Cositul se face în funcţie de compoziţia floristică în funcţie de timpul când toate plantele sau majoritatea sunt înflorite
10. Garoafe – Dianthus caryophyllus L.
11. Ghiocei – Galanthus nivalis L.
12. Grâu – Triticum aestivum
13. Lăcrămioare – Convallaria majalis L.
14. Lămâiţa – Philadelphus inodorus L.
15. Liliac – Syringa vulgaris L.
16. Mac – Papaver somniferum L.
17. Mătrăgună – Atropa bella – donna L.
18. Mărgăritar sin. cu lăcrămioare – Convallaria majalis L.
19. Mur – Rubus caesius L.
20. Mesteacăn – Betula pendula Roth syn. B. Verrucosa Ehrh
21. Micsandre – Matthiola incana (L.)R. Br.
22. Narcisă – Narcisus poëticus L. Ssp. radiiflorus (Salisb) Baker syn. N. stellaris Haw
23. Nuc – Juglans regia L.
24. Nufăr – Nymphaea alba L.

Marian NIŢĂ (în Festivalul Naţional „Ioana Radu“ 2014)

25. Nu-mă-uita – Myosotis arvensis (L.) Hill.
26. Plop – Populus alba L.
27. Salcâm – Robinia pseudacacia L.
28. Salcie – Salix babylonica L.
29. Sânziene – Solidago gigantea Ait. Ssp. serotina (Ait.) Mc. Neill.
30. Stânjenel – Iris pallida Lam.
31. Sulfină – Melilotus albus Medic.
32. Tei – Tilia tomentosa Moench. Syn. T. Argentea DC.
33. Toporaş – Viola odorata L.
34. Trandafir – Rosa alba L.
35. Trestie – Phragmites australis (Cov.) Trin.
36. Trifoi – Trifolium pratense L.
37. Urzică – Urtica dioica L.
38. Viorea – Scilla bifolia L.
39. Vişin – Cerasus vulgaris Mill. Syn. Prunus cerasus L.
40. Viţă de vie – Vitis vinifera L.
41. Zorele – Convolvulus arvensis L.
42. Spini – Paliurus spina – christi Mill.

Se impun sistematizarea şi sintetizarea datelor numeroase şi disparate, împrăştiate în studii şi note etnobotanice, în lucrări şi studii asupra obiceiurilor, asupra medicinii populare, în unele studii zonale de folclor etc.

Ele vor constitui un îndreptar util în aprofundarea cercetărilor complexe, care se impun nu numai pentru botanişti şi etnobotanişti, dar şi pentru filologi, folclorişti, biologi, medici, farmacişti etc., în dorinţa de a oferi interpreţilor de romanţă, din ţară şi de peste hotare, o imagine a creaţiei compozitorilor români care cultivă cu deopotrivă pricepere şi însufleţire cântecul destinat tuturor vârstelor – „Romanţa“ .

Prof. Marian NIŢĂ

Laureat al Festivalului „Crizantema de Aur“

FESTIVALUL NAŢIONAL „IOANA RADU“

ISTORIC

FESTIVALUL NAŢIONAL „IOANA RADU“
ediţia I
Gala romanţei româneşti
7- 9 octombrie 1998
Craiova – România

ORGANIZATORI:
CONSILIUL JUDEŢEAN DOLJ
PREFECTURA JUDEŢULUI DOLJ
TELEVIZIUNEA ROMÂNĂ BUCUREŞTI
RADIODIFUZIUNEA ROMÂNĂ BUCUREŞTI
TVR OLTENIA CRAIOVA
RADIO „OLTENIA“ CRAIOVA
INSPECTORATUL PENTRU CULTURĂ AL JUDEŢULUI DOLJ
CENTRUL CREAŢIEI POPULARE DOLJ

REPERE:

7 octombrie 1998
ora 10,00 - Dezvelirea plăcii comemorative așezată pe casa unde s-a născut Ioana Radu, str. George Enescu, nr.64, Craiova
ora 11,00 - Vernisajul expoziţiei foto-documentare „Ioana Radu“ – Galeriile „Cromatic“, Calea Unirii, nr. 89, Craiova
ora 20,00 Gala romanţei româneşti (I)
Sala Maură a Palatului Minerva din Craiova

În recital:
DANIELA VLĂDESCU
DANIELA CONDURACHE
IOANA CRISTEA
FLORIN GEORGESCU
ION AMITITELOAIE
FLORIN APOSTOL

8 octombrie 1998

ora 20,00 - Gala romanţei româneşti (II)

În recital:
ELVIRA CÂRJE
CORINA CHIRIAC
EUGENIA DOBRESCU
VASILICA DINU
NICOLAE NIŢESCU
FLORIN APOSTOL

Orchestra condusă de PARASCHIV OPREA
Prezentatori: ILINCA TOMOROVEANU şi TRAIAN STĂNESCU

9 octombrie 1998
ora 20,00 - Gala cântecului popular (III)
Studioul TVR – Oltenia, Calea Unirii, nr. 96, Craiova

În recital:
ELENA PĂDURE
MARIANA IONESCU
CONSTANTIN ENCEANU
AUREL TĂMAŞ
MARIA DRAGOMIROIU
ELENA JURJESCU
IONELA PRODAN
GHEORGHE ROŞOGA
ILIE BARTOŞ şi Grupul „BRÂULEŢUL“ din Celaru – Dolj

Orchestra Ansamblului „Maria Tănase“ din Craiova, dirijor NICU CREŢU

Prezentator: FELIX TOTOLICI, TVR Bucureşti

Spectacolele au fost transmise la radio şi televiziune.

Oamenii care au adus fericirea în case:
Echipa TVR coordonată de FLORENTINA SATMARI
Echipa Radio coordonată de EUGENIA FLOREA
Consilieri manifestare: Paula Dogăroiu, Gabriel Bratu, Eugen Rotaru, Nicolae Marinescu, Alexandru Firescu
Coordonatori organizare: Minodora Melcioiu, Nicolae Dumitru, Mihai Mihăescu, Mihai Fifor, Liviu Sturzu, Marian Nicolae

Directorul festivalului:
GEORGE OBROCEA, director Centrul Creației Populare Dolj - C.C.P. Dolj

Centrul Creației Populare Dolj, actualul Centrul Județean pentru Conservarea și Promovarea Culturii Tradiționale Dolj

Afișul Festivalului „Ioana Radu“, ediția I, 1998

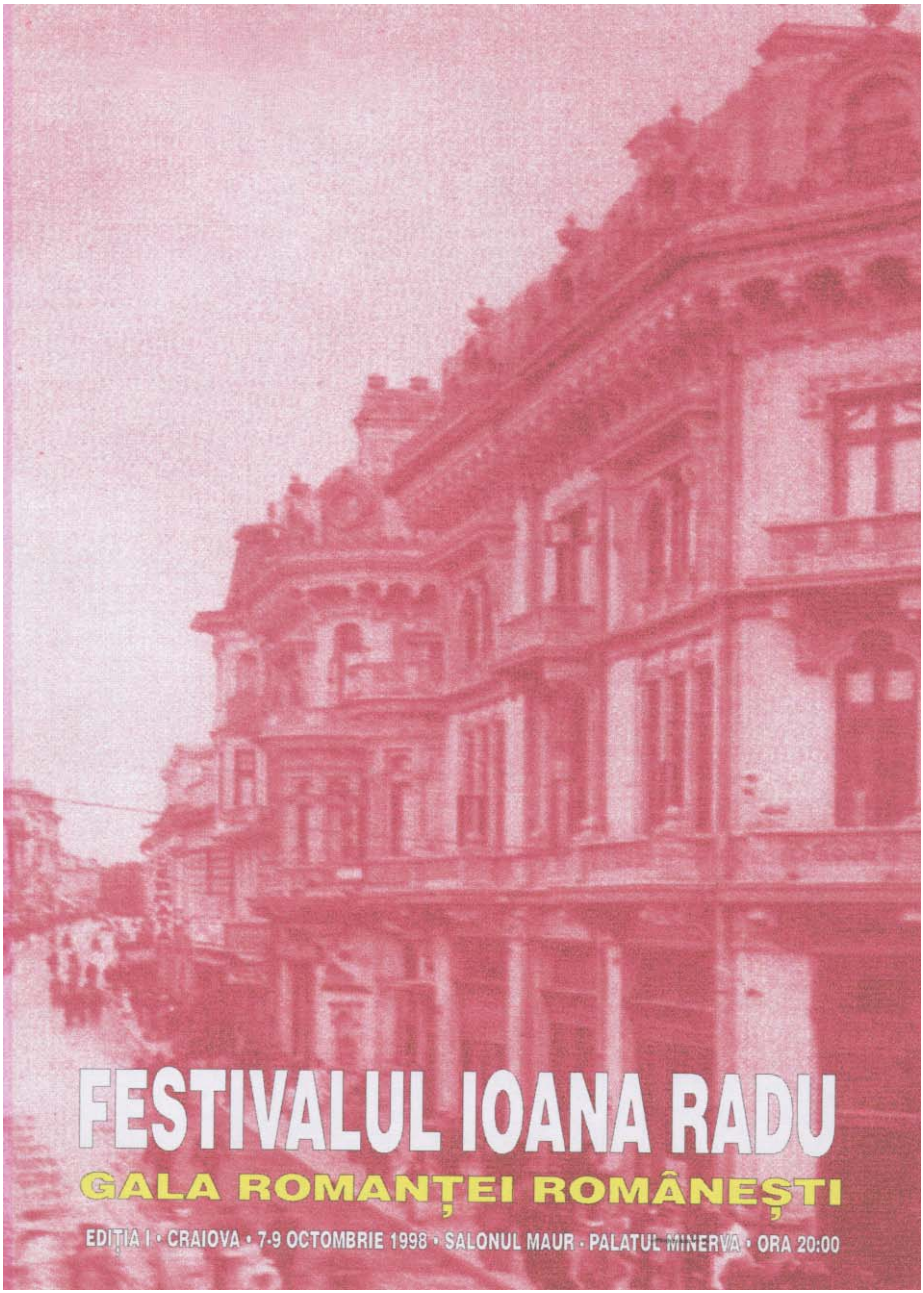

Afișul Festivalului „Ioana Radu“, ediția I, 1998

FESTIVALUL NAŢIONAL „IOANA RADU“
Ediţia a – II- a,
1-2 noiembrie 2000,
CRAIOVA – ROMÂNIA
Teatrul de Operă şi Operetă Craiova

ORGANIZATORI:
CONSILIUL JUDEŢEAN DOLJ
PREFECTURA JUDEŢULUI DOLJ
MINISTERUL CULTURII
INSPECTORATUL PENTRU CULTURĂ AL JUDEŢULUI DOLJ
TVR CRAIOVA
CENTRUL CREAŢIEI POPULARE DOLJ
în colaborare cu Radiodifuziunea Română şi Radio „Oltenia“ Craiova

SPECTACOLE:

1 noiembrie 2000

MARIA CIOBANU
NICOLAE FURDUI IANCU
FLORIN GEORGESCU
SILVIANA LUNGEANU
STELUŢA MĂRUNŢELU
FLORENTINA NUŢĂ
ŞTEFANIA RAREŞ
DINU IANCU SĂLĂJANU
DOMNICA SORESCU
LUCIA ŢIBULEAC
VICTOR GOMOIU
ALLA CHEPTINI

Orchestra dirijată de PETRICĂ PANĂ

2 noiembrie 2000

FILUŢA BOGDAN
FLOAREA CALOTĂ
ILIE DÎRVĂREANU
MARIANA IONESCU
CONSTANTIN GHERGHINA
ELENA JURJESCU
ROZICA PETRA

MIOARA VELICU
EUGENIA DOBRESCU
Orchestra Ansamblului „Maria Tănase“, dirijor NICU CREŢU

Programul manifestărilor conexe:

noiembrie, ora 18,00, holul Teatrului de Operă şi Operetă Craiova
- Expoziţie foto-documentară Ioana Radu
- Expoziţie de carte muzicală realizată de S. C. Novus

noiembrie, ora 11,00, Galeriile Radio Arts ale Studioului de Radio „Oltenia“ Craiova
Amintiri despre Ioana Radu – evocare a personalităţii marii artiste, cu participarea unor reprezentanţi ai vieţii culturale prezenţi la festival

Prezentator: CARMEN MOVILEANU, TVR Bucureşti

Realizator TV: FLORENTINA SATMARI, TVR Bucureşti

Directorul festivalului: GEORGE OBROCEA, director C.C.P. Dolj

Consultanţi artistici: Paula Dogăroiu, Gabriel Bratu, Sebastian Corneanu
Texte îngrijite de Adrian Şolea

Pliant realizat cu sprijinul: Antipa Croitoru, Marian Nicola

Echipa TVR Craiova:
Coordonare tehnică: Marin Finca; Şef car TV: Dan Sterie; Cameramani: Valeriu Pribeagu, Dorel Zidaru, Gheorghe Catană; Editor video: Gabriela Puţinelu; Director de imagine: Dan Manolache; Coordonare artistică şi regie de montaj: Florin Constantinescu; Producător TVR: Traian Bărbulescu

Producător Centrul Creației Populare Dolj, actualul Centrul Județean pentru Conservarea și Promovarea Culturii Tradiționale Dolj

Afișul Festivalului „Ioana Radu", ediția a II-a, 2000

FESTIVALUL NAȚIONAL „IOANA RADU“
Ediția a III-a,
7-8 octombrie 2004,
CRAIOVA - ROMÂNIA
Teatrul Național „Marin Sorescu“ Craiova

ORGANIZATORI:

CONSILIUL JUDEȚEAN DOLJ
PREFECTURA JUDEȚULUI DOLJ
CENTRUL JUDEȚEAN PENTRU CONSERVAREA ŞI PROMOVAREA CULTURII TRADIȚIONALE DOLJ
DIRECȚIA JUDEȚEANĂ PENTRU CULTURĂ, CULTE ŞI PATRIMONIU CULTURAL NAȚIONAL DOLJ
SOCIETATEA ROMÂNĂ DE TELEVIZIUNE – TVR CRAIOVA
SOCIETATEA ROMÂNĂ DE RADIODIFUZIUNE – RADIO „OLTENIA“ CRAIOVA
COTIDIANUL „CUVÂNTUL LIBERTĂȚII“ CRAIOVA
STUDIOUL DE TELEVIZIUNE „OLTENIA“ CRAIOVA

Joi, 7 octombrie 2004, ora 18,00

ÎN RECITAL:

ION AMITITELOAIE
VICTORIȚA LĂCĂTUȘU
MARIA LOGA
NICOLAE FURDUI IANCU
VETA BIRIȘ
MARIA DAN GOLBAN
MARINELA ZEGREAN ISTICI
LUCIANA VĂDUVA
STELIANA SIMA
GHEORGHIȚA NICOLAE
REVECA SĂLCIANU
CRISTIAN POMOHACI
ALEXANDRU PUGNA
VALERIA PETER PETRESCU
MATILDA PASCAL COJOCĂRIȚA
NATAŞA RAAB
MARIANA IONESCU
LILIANA LAICHICI
ADRIAN STANCA
EMILIA GHINESCU

VALENTIN ALBEŞTEANU
TARAFUL „ION ALBEŞTEANU“
TARAFUL ANSAMBLULUI „DOR TRANSILVAN“
TARAFUL ANSAMBLULUI „CĂLUŞERUL DIN ORLAT“
TARAFUL ANSAMBLULUI „MARIA TĂNASE“
TARAFUL DIN OSTROVENI, DOLJ

Vineri, 8 octombrie 2004, ora 18.00

ÎN RECITAL:

CONSTANTIN ENCEANU
PETRICĂ MÂŢU STOIAN
FLOAREA CALOTĂ
GHEORGHE ROŞOGA
DRAGHI CÂRCIOABĂ
SLOBODAN MARCOVICI
RADU CIORDAŞ
MARIUS CIPRIAN POP
ION GHIŢULESCU
CIPRIAN ROMAN
NINETA POPA IONESCU
MARIANA ANGHEL
GABRIELA TUŢĂ
GAVRIIL PRUNOIU
GEORGEL NUCĂ
OVIDIU HOMORODEAN
MARIUS JOSCEANU
AURELIA POPESCU PREDA
TARAFUL „IANCU JIANU“
TARAFUL IONEL PUIA
TARAFUL „RAPSOZII GORJULUI“
TARAFUL „DATINA“
GRUPUL FOLCLORIC „DORURI MUSCELENE“

Prezentator: MARIOARA MURĂRESCU

Realizator TV: MARIOARA MURĂRESCU

Directorul festivalului: dr. MIHAI FIFOR, director CJCPCT Dolj

Texte pliant și publicații: Minodora Melcioiu

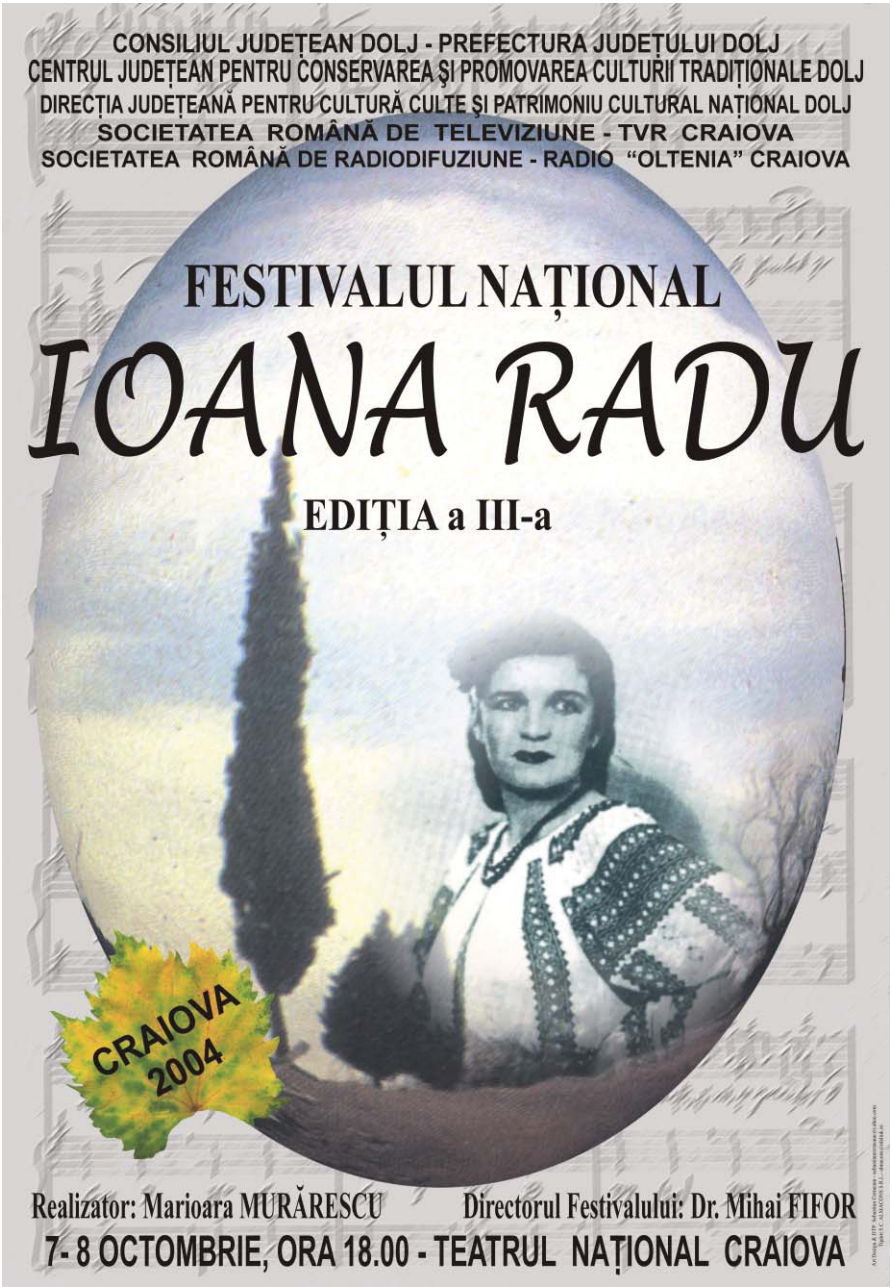

Afișul Festivalului „Ioana Radu", editia a III-a, 2004

Producător: **CENTRUL JUDEȚEAN PENTRU CONSERVAREA ŞI PROMOVAREA CULTURII TRADIȚIONALE DOLJ**
FESTIVALUL NAȚIONAL „IOANA RADU“
Ediţia a IV-a,
7-8 decembrie 2006,
CRAIOVA - ROMÂNIA
Teatrul Naţional „Marin Sorescu“ Craiova

ORGANIZATORI:

CONSILIUL JUDEȚEAN DOLJ
CENTRUL JUDEȚEAN PENTRU CONSERVAREA ŞI PROMOVAREA CULTURII TRADIȚIONALE DOLJ

Parteneri media: Societatea Română de Televiziune – TVR Craiova, Societatea Română de Radiodifuziune – Studioul Teritorial de Radio „Oltenia“ Craiova, 3TV Oltenia Craiova, Radio „Logos“, Radio „Horion“, Cotidianul „Cuvântul Libertăţii“ Craiova

SPECTACOLE:

7 decembrie 2006
Partea I, Romanţe:
IONUȚ DOLĂNESCU
SILVANA RÂCIU
ANDREEA VOICA
NICULINA STOICAN
MARIANA DEAC
RODICA ANGHELESCU
GEORGE COJOCĂRESCU

Partea a II-a, Folclor:
IONUȚ DOLĂNESCU
SILVANA RÂCIU
ANDREEA VOICA
NICULINA STOICAN
MARIANA DEAC
RODICA ANGHELESCU
CONSTANTIN LĂTĂREȚU
VIORICA MACOVEI
CRISTINA GHEORGHIU
MARIANA IONESCU CĂPITĂNESCU
CARMEN CHIVU
GABRIELA TUȚĂ
GEORGE COJOCĂRESCU

PETRICĂ MÂȚU STOIAN
MĂDĂLINA STOICA

8 decembrie 2006

Partea I, Romanţe:
ION AMITITELOAIE
NICOLAE FURDUI IANCU
TRAIAN JURCHELA
ION GHIŢULESCU
ANGELA MOLDOVAN
ŞTEFANIA RAREŞ
ANETA STAN
FLOAREA CALOTĂ
NICOLETA VOICA
CONSTANTIN CIRI MAYER

Partea a II-a, Folclor:
TRAIAN JURCHELA
ANETA STAN
FLOAREA CALOTĂ
NICOLETA VOICA
VETA BIRIŞ
NICOLAE FURDUI IANCU
NINETA POPA IONESCU
ELENA MERIŞOREANU
MARIA BUTACIU
CONSTANTIN ENCEANU
MARIA DAN GOLBAN
ION AMITITELOAIE

Orchestra Ansamblului Profesionist „Maria Tănase“, Craiova
Dirijor: NICU CREŢU

Prezentator: IULIANA TUDOR, TVR Bucureşti
Realizator TV: ELISE STAN, TVR Bucureşti

Directorul festivalului:
prof. AMELIA LOREDANA ETEGAN, director CJCPCT Dolj

Realizare caiet-program: Antipa Croitoru, Nicolae Dumitru, Minodora Melcioiu, Marian Nicolae.

Producător: **CENTRUL JUDEȚEAN PENTRU CONSERVAREA ȘI PROMOVAREA CULTURII TRADIŢIONALE DOLJ**

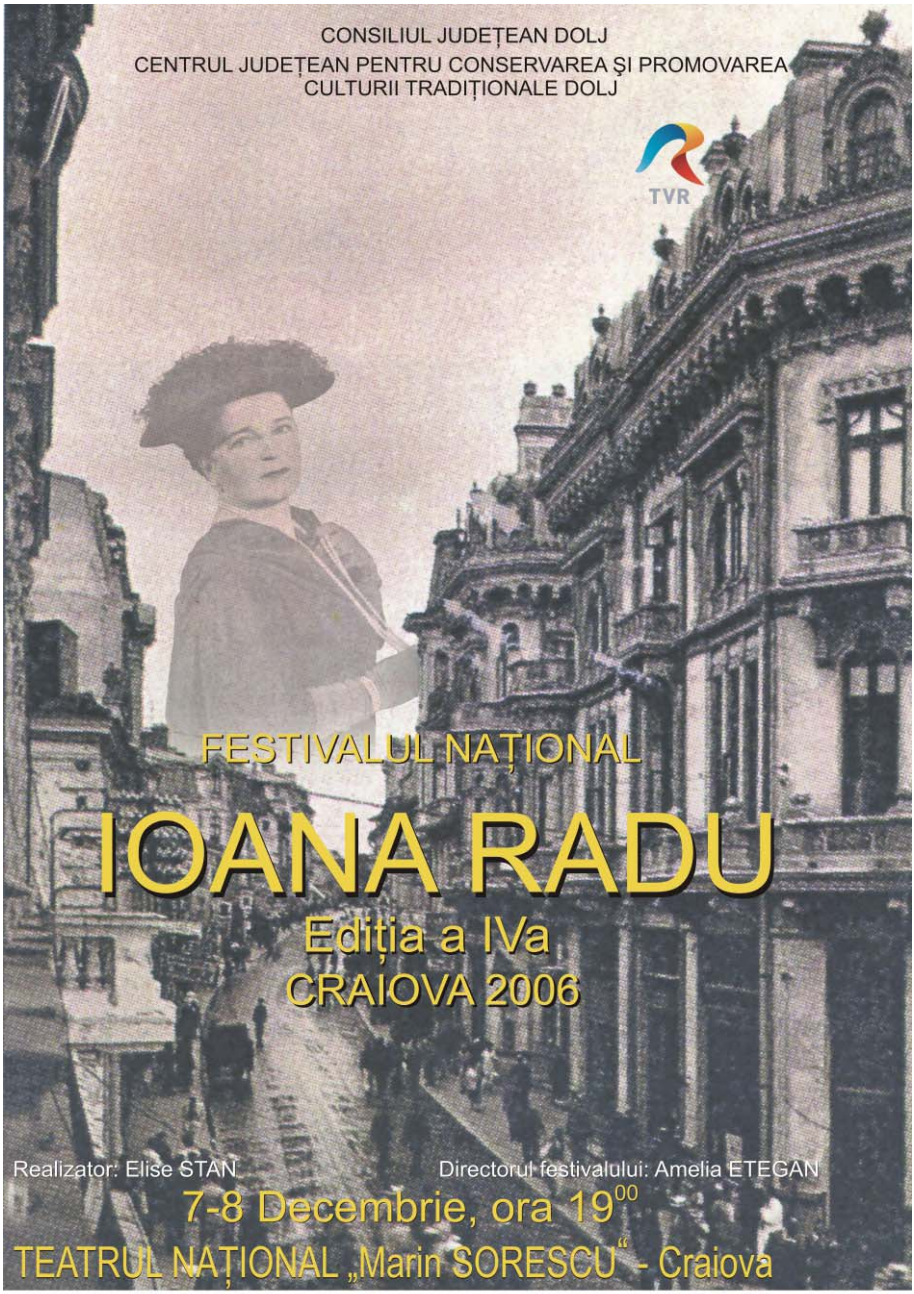

Afișul Festivalului „Ioana Radu", editia a IV-a, 2006

FESTIVALUL NAŢIONAL „IOANA RADU“
Ediţia a V-a,
11-12 octombrie 2008,
CRAIOVA - ROMÂNIA
Teatrul Naţional „Marin Sorescu“ Craiova

ORGANIZATORI:

CONSILIUL JUDEŢEAN DOLJ
CENTRUL JUDEŢEAN PENTRU CONSERVAREA ŞI PROMOVAREA CULTURII TRADIŢIONALE DOLJ
TVR BUCUREŞTI – TVR3 BUCUREŞTI

Parteneri media: Radio „Oltenia“ Craiova, Radio „Horion“ Craiova, Radio Sud Craiova, TV“Oltenia“, „Gazeta de Sud“,“ Ediţie specială“, „Cuvântul Libertăţii“, „Indiscret“,“ 24-FUN“.

SPECTACOLE:

Sâmbătă, 11 octombrie 2008, ora 20,00

ÎN RECITAL:

ANGELA BUCIU
MARIA BUTACIU
FLOAREA CALOTĂ
IOANA CRISTEA
ION CREŢEANU
FLORIN GEORGESCU
BIANCA IONESCU
MĂDĂLINA STOICA TĂNASIE
GHEORGHE TURDA
DANIELA VLĂDESCU
GELU VOICU
DUMITRU ZAMFIRA

Duminică, 12 octombrie 2008

ÎN RECITAL:

CONSTANTIN ENCEANU
CRISTIAN FODOR
ION GHIŢULESCU
CARMEN IORDACHE

FLORINA MARIŞ
FLORIN MARIŞ
TEODOR MUNTEANU
ALFREDO PASCU
CRISTIAN POMOHACI
Trupa „GLORIA“
NINETA POPA IONESCU
DOMNICA SORESCU
PETRICĂ MÂŢU STOIAN
GABRIELA TUŢĂ
FLORICA UNGUR
CRINA ZANCU

Orchestra Ansamblului Profesionist „Maria Tănase“ Craiova
Dirijor: NICU CREŢU

Prezentator: IULIANA TUDOR, TVR Bucureşti

Realizator TV: ELISE STAN; TVR Bucureşti

Scenografia: LIA DOGARU, Teatrul Naţional „Marin Sorescu“ Craiova

Director festival:
prof. AMELIA LOREDANA ETEGAN, director CJCPCT Dolj

Producător: **CENTRUL JUDEŢEAN PENTRU CONSERVAREA ŞI PROMOVAREA CULTURII TRADIŢIONALE DOLJ**

Afișul Festivalului „Ioana Radu“, editia a V-a, 2008

FESTIVALUL NAŢIONAL „IOANA RADU“
Ediţia a VI-a
28 noiembrie 2014
CRAIOVA – ROMÂNIA
Teatrul Naţional „Marin Sorescu“ Craiova

ORGANIZATORI:
CONSILIUL JUDEŢEAN DOLJ
CENTRUL JUDEȚEAN PENTRU CONSERVAREA ŞI PROMOVAREA CULTURII TRADIȚIONALE DOLJ
TVR CRAIOVA

Parteneri media : Radio România „Oltenia“ Craiova, Radio „Horion“, Radio Sud Craiova, Oltenia 3 TV,GTV, TeleU, „Cuvântul Libertăţii“, „Gazeta de Sud“, Lupa“, „Ediţie specială“ , „Radical de Dolj“, Ziua de Sud“, „Micapi“ „Ora de ştiri“

SPECTACOLE:
Vineri, 28 noiembrie 2014, ora 19,00

ÎN RECITAL:
IONUŢ DOLĂNESCU
NICULINA STOICAN
MARIANA ANGHEL
NATAŞA RAAB
LAVINIA BÂRSOGHE
CASANDRA MARIA HAUŞI
ZORINA BĂLAN
DANIELA VLĂDESCU
BIANCA IONESCU
IOANA CRISTEA
ION AMITITELOAIE
VASILICA DINU
MIOARA VELICU
MARIAN NIŢĂ
şi
Taraful lui CONSTANTIN LĂTĂREŢU

Orchestra „PETRICĂ PANĂ“, Bucureşti
Soliști: prof. Georgiana PANĂ, nai
Theodor PANĂ, vioară
Prezentator: NATAŞA RAAB
Realizator TV: ELISE STAN
Director Festival: prof. AMELIA LOREDANA ETEGAN, manager CJCPCT Dolj
Producător: **CENTRUL JUDEȚEAN PENTRU CONSERVAREA ŞI PROMOVAREA CULTURII TRADIȚIONALE DOLJ**

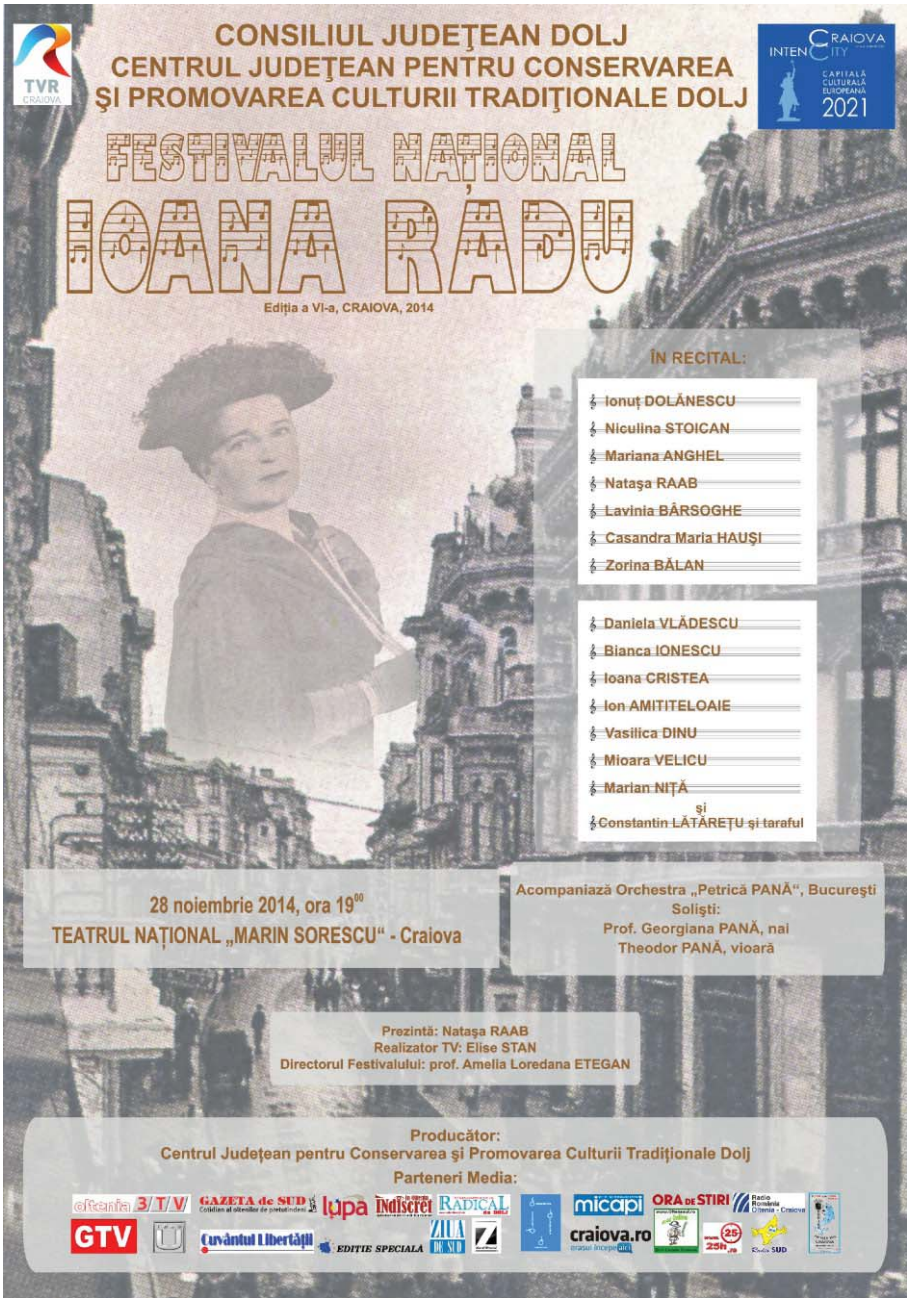

Afișul Festivalului „Ioana Radu", editia a VI-a, 2014

Amelia Loredana ETEGAN şi Nicolae DUMITRU (Festivalul Naţional „Ioana Radu“ 2014)

Nataşa RAAB (Colocviul - Festivalul Naţional „Ioana Radu“ 2014)

„Casă mărească,
cu gard propt,
că să nu îeşpe pete drum...

FESTIVALUL NAȚIONAL „IOANA RADU”
Ediția a VII -a
10 -11noiembrie 2016
CRAIOVA – ROMÂNIA
Teatrul Național „Marin Sorescu” Craiova

ORGANIZATORI:
CONSILIUL JUDEȚEAN DOLJ
CENTRUL JUDEȚEAN PENTRU CONSERVAREA ȘI PROMOVAREA CULTURII TRADIȚIONALE DOLJ
TVR CRAIOVA

Parteneri media: Radio România „Oltenia” Craiova, Radio „Horion”, Radio Sud Craiova, Oltenia 3 TV, TeleU, „TV Oltenia” „Cuvântul Libertății”, „Gazeta de Sud”, „Lupa”, „Jurnalul Olteniei”, „Indiscret în Oltenia”, „Stare de fapt”, „Oltenia news”, „Republica Oltenia”, „Alege TV”, „Altomedia”, „Folcloroltenesc.ro”, „Oltenia 24”, „Oltenașul.ro”, „Craiova Forum”, „DeGrafo ADV”

SPECTACOLE:
Joi, 10 noiembrie 2016, ora 19,30

ÎN RECITAL:
DANIELA VLĂDESCU
BIANCA IONESCU-BALLO
DINU IANCU SĂLĂJANU
ȘTEFANIA RAREȘ
CONSTANTIN FLORESCU
NINETA POPA IONESCU
ALLA CEBOTARI
LAVINIA BÂRSOGHE
MARIA ROTARU
MARIAN NIȚĂ
CONSTANTIN LĂTĂREȚU și Taraful său

Vineri, 11 noiembrie 2016, ora 19,30

ÎN RECITAL:
ALINA MAVRODIN
MATILDA PASCAL COJOCĂRIȚA
IOANA CRISTEA
ION AMITITELOAIE
CASANDRA MARIA HAUȘI
MARIA GOLBAN ȘOMLEA
MĂDĂLINA STOICA
LIVIU OLTEANU

ZORINA BĂLAN
MARIA BUZĂ și Taraful GEORGE PĂTRAȘCU

Orchestra „DOR ROMÂNESC”, Bistrița-Năsăud
Dirijor: ȘTEFAN CIGU
Orchestra „MARIA TĂNASE”, Craiova
Dirijor: NICU CREȚU

Prezentatori: ANCA DINU și MARIAN POLITIC,
actori ai Teatrului Național „Marin Sorescu„ din Craiova
Realizator TV: LAURA CONSTANTINESCU

Director Festival: prof. AMELIA LOREDANA ETEGAN,
manager CJCPCT Dolj

Producător: **CENTRUL JUDEȚEAN PENTRU CONSERVAREA ŞI PROMOVAREA CULTURII TRADIȚIONALE DOLJ**

Afișul Festivalului „Ioana Radu", editia a VII-a, 2016

FESTIVALUL NAȚIONAL „IOANA RADU”
Ediția a VIII -a
25 -26 octombrie 2018
CRAIOVA – ROMÂNIA
Teatrul Național „Marin Sorescu” Craiova

ORGANIZATORI:
CONSILIUL JUDEȚEAN DOLJ
CENTRUL JUDEȚEAN PENTRU CONSERVAREA ȘI PROMOVAREA CULTURII TRADIȚIONALE DOLJ
TVR CRAIOVA

Parteneri media: Radio România „Antena Satelor”,Radio România „Oltenia” Craiova, Radio „Horion”, Radio Sud Craiova, Oltenia 3 TV, TeleU, „TV Oltenia” „Cuvântul Libertății”, „Gazeta de Sud”, „Gazeta de Dolj.ro”, „Lupa”, „Jurnalul Olteniei”, „Jurnal de Craiova”, „Indiscret în Oltenia”, „Stare de fapt”, „Oltenia news”, „Republica Oltenia”, „Alege TV”, „Altomedia”, „Folcloroltenesc.ro”, „Oltenia 24”, „Oltenașul.ro”, „Craiova Forum”, „DeGrafo ADV”, „Micapi”

SPECTACOLE:
Joi, 25 octombrie 2018, ora 19,00

ÎN RECITAL:
ION AMITITELOAIE
LIVIA CELEA STREAȚĂ
MARIA CONSTANTIN
ROBERTA CRINTEA
VASILICA DINU
CRISTINA GHEORGHIU
MARIA CASANDRA HAUȘI din Maramureș & CALIU, Taraf de CALIU din Clejani
BIANCA IONESCU BALLO
RADU LAZĂR
ALEXANDRU LILEA
ALINA MAVRODIN VASILIU
MANUELA MOTOCU
LIVIU OLTEANU
MĂDĂLINA STOICA
DANIELA VLĂDESCU
Taraful IONEL TUDORACHE

Vineri, 26 octombrie 2018, ora 19,00

ÎN RECITAL:
RODICA ANGHELESCU
ZORINA BĂLAN
ALLA CEBOTARI
VIORICA CIUBOTARU
IOANA CRISTEA
ION DRĂGAN
CONSTANTIN FLORESCU
ION GHIȚULESCU
MIRUNA IONESCU și Taraful VALENTIN ALBEȘTEANU
CONSTANTIN LĂTĂREȚU
MARIA VĂDUVA

Orchestra „MARIAN ALEXANDRU", București
Dirijor: MARIAN ALEXANDRU
Scenografia: LIA DOGARU
Prezentator: MIRUNA IONESCU, București
Realizator TV: LAURA CONSTANTINESCU

Director Festival: prof. AMELIA LOREDANA ETEGAN,
manager CJCPCT Dolj

Producător: **CENTRUL JUDEȚEAN PENTRU CONSERVAREA ŞI PROMOVAREA CULTURII TRADIȚIONALE DOLJ**

Afișul Festivalului „Ioana Radu", editia a VIII-a, 2018

FESTIVALUL NAȚIONAL „IOANA RADU”
Ediția a IX-a
15 noiembrie 2022
CRAIOVA – ROMÂNIA
Teatrul Național „Marin Sorescu” Craiova

ORGANIZATORI:
CONSILIUL JUDEȚEAN DOLJ
CENTRUL JUDEȚEAN PENTRU CONSERVAREA ȘI PROMOVAREA CULTURII TRADIȚIONALE DOLJ
TVR CRAIOVA

Parteneri media: TVR Craiova, Oltenia 3TV, Oltenia TV, TeleU Craiova, Republica TV, ZTV, Radio România „Antena Satelor”, Radio România „Oltenia” Craiova, Radio „Horion”, Radio Sud Craiova, Kiss FM, Folclor oltenesc, Agerpres, Gazeta de sud, „Cuvântul Libertății”, Craiova Forum, „Gazeta de Dolj”, „Oltenașul”, „Jurnal de Craiova”, „Oltenia 24”, „Indiscret în Oltenia”, „Stare de fapt”, ”Așa e la Craiova”, „Reporter 24”, „Jurnalul Olteniei”, „Ediție specială”, „Lupa”, „Republica Oltenia”, „Via Oltenia”, „Cronica Olteniei”, „Micapi”, „Informați și implicați”.

SPECTACOL:
Marți, 15 noiembrie 2022, ora 18,30

ÎN RECITAL:
ALINA ALEXANDRU
ION AMITITELOAIE
ZORINA BĂLAN
ALLA CEBOTARI
IOANA CRISTEA
CONSTANTIN FLORESCU
CRISTINA GHEORGHIU și
Angelica Toader (pian), Mihail Petre (chitară clasică), Ovidiu Ilie (armonie)
ION GHIȚULESCU
CASANDRA MARIA HAUȘI și
Sorin Romanescu (chitară jazz)
MIRUNA IONESCU și
Taraful VALENTIN ALBEȘTEANU
CONSTANIN LĂTĂREȚU și taraful său
MATILDA PASCAL COJOCĂRIȚA și
ȘTEFAN CIGU

Orchestra „MARIAN ALEXANDRU", București

Dirijor: MARIAN ALEXANDRU

Scenografia: LIA DOGARU

Prezentator: MIRUNA IONESCU, București

Realizator TV: LAURA CONSTANTINESCU, Craiova

Director Festival: drd. AMELIA LOREDANA ETEGAN,
manager CJCPCT Dolj

Producător: **CENTRUL JUDEȚEAN PENTRU CONSERVAREA ŞI PROMOVAREA CULTURII TRADIȚIONALE DOLJ**

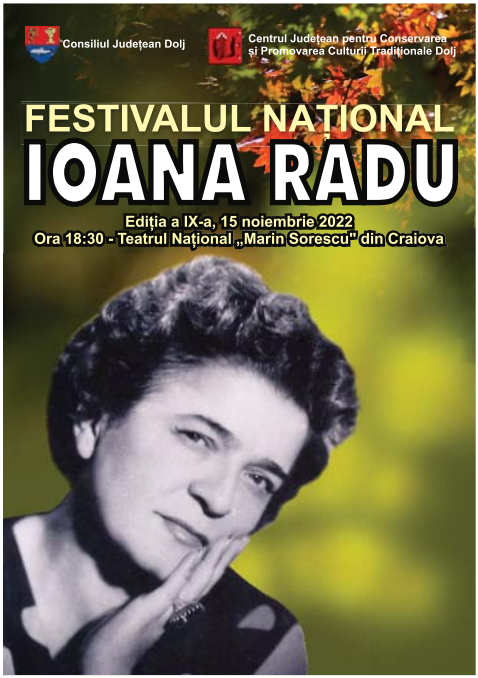
Consiliul Județean Dolj
Centrul Județean pentru Conservarea și Promovarea Culturii Tradiționale Dolj
FESTIVALUL NAȚIONAL
IOANA RĂDU
Ediția a IX-a, 15 noiembrie 2022
Ora 18:30 - Teatrul Național „Marin Sorescu" din Craiova

FESTIVALUL NAȚIONAL
IOANA RĂDU
În recital:
Alina Alexandru, Ion Amititeloaie,
Zorina Bălan, Alla Cebotari,
Ioana Cristea,
Constantin Florescu,
Cristina Gheorghiu
și Angelica Toader, Mihail Petre
și Ovidiu Ilie,
Ion Ghițulescu,
Casandra Maria Hauși
și Sorin Romanescu,
Miruna Ionescu
și Taraful Valentin Albești eanu,
Constantin Lătărețu și taraful său,
Matilda Pascal-Cojocărița
și Ștefan Cigu
Acompaniază:
Orchestra Marian Alexandru
Prezintă: Miruna Ionescu
Scenografia: Lia Dogaru
Realizator TV: Laura Constantinescu
Director festival: Amelia Etegan

Conferința de presă a Festivalului „Ioana Radu“, ediția a VIII-a, 2018

Marian Alexandru, pe scena Festivalului „Ioana Radu“, ediția a IX-a, 2022

Marian Alexandru și Zorina Bălan, pe scena Festivalului Ioana Radu, ediția a IX-a, 2022

Matilda Pascal Cojocarița și Ștefan Cigu, pe scena Festivalului „Ioana Radu“, ediția a IX-a, 2022

Valentin Albești eanu și Miruna Ionescu, pe scena Festivalului „Ioana Radu“, ediția a IX-a, 2022

Apărut: Decembrie 2022, Editura REVERS
Tipărit în 100 exemplare

Ediție revăzută și adăugită

Responsabilitatea asupra conţinutului acestui material/publicație/carte revine exclusiv autorilor.

Centrul Județean pentru Conservarea și Promovarea Culturii Tradiționale Dolj

Carte realizată de CENTRUL JUDEŢEAN PENTRU CONSERVAREA ŞI PROMOVAREA CULTURII TRADIŢIONALE DOLJ,
cu sprijinul CONSILIULUI JUDEŢEAN DOLJ

EDITURA Revers

ISBN: 978-606-41-2195-0

Centrul Județean pentru Conservarea și Promovarea Culturii Tradiționale Dolj